

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Megjelenik minden hónapban.

Tizenkettedik évfolyam.

XII. füzet.

December 1873.

Előfizetési díj egy évre és azok számára kik az „Országos Erdészeti-Egyesületnek” nem tagjai 8 frt; tagok számára az évi 5 frt alapítványi kamat, vagy érdíj beküldése mellett csak 3 frt.

*Szerkesztőség s kiadóhivatal Budapestben, a várban, Disz-tér 12. sz. a. I. em.
Mérsékelt díjért mindennemű hirdetések közöltetnek.*

Erdészeti műnyelvünk érdekében.

Magyar erdészeti műnyelvünk lételet tagadhatlanul az „Erdészeti Lapok”-nak köszönheti. A ki egybehasonlítja azoknak 1862. évi folyamát az ideivel, oly haladást fog tapasztalni; a melylyel meglehetünk elégedve. Évről-évre, füzetről-füzetre észlelhető a könnyebbség, önállóbbság, tisztább magyarság az irányban; helyesebb és magyarosabb szavak merülnek föl újra és újra; hibások, roszak, német zamatuak küszöböltetnek ki; szóval, műnyelvünk tisztább, magyarabb és önállóbb. — A szerkesztőség e tekintetben soha sem tanusított szűkkeblűséget, és ragaszkodást a régihez vagy önalkototthoz; hanem műszavaink folytonos megrostálásnak voltak alávetve, s ebben az erdészeti akademia tanszemélyzete is tevékeny részt vett.

Fájdalom, hazánk nyelvészei szerény törekvéseinket nem méltatták eléggé; magunkra valánk folyvást hagyatva. Az egyetlen Fogarasy igazított egyszer utba, midőn a német Baum helyett *geszt*-et kezdtünk használni. Felszóllalásával megle-

hétett elégedve, mert az „E. L.” szerkesztősege, cikkét átvette, és kinyilatkoztatta, miszerint az ő (Fogarasy) véleménye szerint, geszt alatt ezentul Kernholz-ot fog érteni.

Ez volt az egyetlen kéz, mely segítségünkre nyújtott; pedig jól esnék, ha minél többször részesülnénk ily szerencsében.

Könnyü kifogásokat találni, könnyü minket megróvni, hisz mi nem vagyunk nyelvészek! És mégis egy szakot kelle átültetnünk a magyar irodalomba, a melyre roszakaróink azt mondogatták: nem lesz ura annak a magyar nyelv. Mi megmutattuk, hogy ura lett. És mely magyar nyelvész vett magának fáradságot az erdészeti magyar műszótárt a magyar akadémianak bemutatni? És ki vállalkozott annak megbirálására?

Volt valaki a hazában, ki nem sürgette volna a selmeczi akademia megmagyarosítását? És midőn az, öt év előtt egy csapással, megmagyarosított: volt-e valaki, a ki azt érdemül róttá volna föl? Pedig nekünk, kiknek ezt ki kellett vinnünk nyomról-nyomra, kelle megküzdenuk minden szóval, minden kifejezéssel. Mi volt jutalmunk: rengeteg hallgatás, vagy tanítványaink részéről gyakori gúny, kétely, gáncs. Pedig ha szakirodalmunk fejlődését a nyelvészek figyelemre méltatják, az általuk kimondott helyeslés megadja szavainknak a szentesítést, helyreigazításuk, uj és jobb alkotására serkent. Alkalmam volt gunyos megjegyzéseket olvasni egy napi lapban a kereskedelmi ministerium alkotta néhány szóra, de csak gúnyt, jóakaróntbaigazítást nem. Nyelvészeink kutatják nyelvrokonságunkat a finekkel, tatárokkal, lappokkal és tudja az ég miféle népekkel; hanem nekik arra nem lehet idejük, hogy a mi kisszerű műnyelvünkkel foglalkozzanak!

Foglalkozzunk tehát mi; az elhagyottság uj sarkantyú legyen; legalább, ha némileg jó lesz az, a mit létrehozunk, magunknak köszönhetjük.

E czélra mindenekelőtt szükséges, hogy szaktársaink nagyobb figyelemmel kísérjék irodalmi fejlődésünket, megjelenő műszavainkat. Alig jelenik meg e lapokban czikk, a melyik ne hozna új szót, új kifejezést. Nem kell mindig várni, hogy felőle a szerkesztőség ünnepélyesen nyilatkozzék; ha nem volna használható, ha különös kifogása volna, majd odairná.

Számos szó küszöböltetett már ki egy idő óta, és mégis némely szaktársunk által folyton használtatik. Még maig is beszél némely szaktársunk szépen zöldelő, vitorán növekvő gesztekről! Némelyek azt mondják: már megszoktam, nehezen esik elszokni tőle. Ezt mondhatja az agg, a ki élte hosszú szakára szokta volt azt meg; de pár évi használat erre nem jogosít. És valljuk meg őszintén, nem egyéb az hanyagságnál, nemakarhatnámságnál.

Midőn e tekintetben hibáinkra mutattam, bátor leszek ily általam anathemára méltónak talált szavakat bemutatni.

Ujbólitás, Verjüngung. Talán a magyar előtt e fogalom ismeretlen? Korántsem, pl. *a fürdés után tökéletesen följultam; egészen följulva érzem magamat* stb. Mondjuk tehát: *föjlülés, följutás, följul, följutó vágás, följult tér, erdő.* Én az ujbólitás szót elfogadom, ha mutatja valaki párját a magyar nyelvben, a midőn ragozott melléknévből képzett nyelvünk igét, főnevet.

Hullám, szállam, utóserdény, előserdény, utónövendék sat. A német erdész a nehéz magból származó kelvényt (kikelt csemeték összegét) *Aufschlag*, a könnyű repülő, szálló magéból származottat: *Anflug* szóval jelöli. Némely magyar erdészek az elsőt *hullám-nak*, a másodikat *szállam-nak* akarják nevezni. Részemről azt tartom, ezen megkülönböztetésre épenséggel nincsen szükség, legalább én hiányát nem érzem, pedig az erdőtenyésztés előadásánál beleütköztem volna. Én kelvénynek mondom, daczára, hogy némely hallgatóm azt tartja, hogy a kelvény daganat. Lám itt is csak a nyelvész tekintélye dönthet.

Ha valamely erdő lehulló magjából följul, azt mi *vetényülés*-nek nevezzük; persze jobb lett volna mondani *vetül*, de azt már elfoglalták előlünk: jelent *projiciálódik* sat. Vagy jobb lenne *önvetődés*, vagy *vetődés*? (pl. ezen tér bevetődött, t. i. az álló erdő maga vetette be ezen területet.) Kérem nyelvész urak, döntsenek!

Az ily vetényülés útján létrejött zsenge csemeték összegét (a kelvényt) a német *Nachwuchs*-nak nevezi. Ebből lettek *utóserdény*, *utónövendék* és más barbár szavak. Én a csemete szó *csem* gyökelemét megtartván, *csem-ed-ék*-nek nevezem. Ebből az olyat, a mely idő előtt jöve létre, a *Vorwuchs*, *elő- vagy koracsemedék*, a rosz, hasznavehetlen *korcs*, vagy *fattyucsemedék*. *Serdény*-nek én a már serdülő csemedéket (Jungmais) nevezem. A még vénebb, az a *surjános* (Raitelbestand). Erre következik a *rudas* (Stangenholz), a *közelvágható* (angehend haubar), *vágható*, (haubar), *tulkoros* (Überständig), *elélemedett* (abständig); synonymák: *elaggott*, *elvénhedt*, *leélt*.

Utójavítás, *Nachbesserung*. Hát a javítás, vagy a kijavítás mi? Vagy hát mért nem foltoztatás, vagy kifoldás?

Mile, *bogsa*, *máglya*. Az első a német *Meiler*, sőt inkább a szlávositott *mila* szóból rontatott; *bogsa* román szó, *máglya* pedig, *Scheiterhaufen*. Én hasonlóan a *boglya* szóhoz, melylyel a szentitendő szénrakás nagy hasonlatossággal bír, a megegyező *dom* gyökelemből a *domlya* szót alakítottam; tehát *fekvő*, *álló domlya*, *domlyaszénítés*, *domlyaszén* stb.

A *Lösche* szerintem *porma* (mert porból áll), a *Rumme*, *szelelő*, a *Haube*, *korona*; az olasz *domlya* alá *hidlást* (a műszótárban *alpolcz*) rakatok sat.

Alfa, *Unterholz*, nem tudok jogos kifogást tenni ellene, de fülem mai napig sem tudta megszokni; inkább azt, hogy *aljfa* vagy *alyfa*. E tekintetben azonban különbséget kell tennünk, azon fa és cserje növényzet közt, mely a fák, az erdő alját

(talaját) elszegényedés ellen védi, (Bodenschutzholz): azt nevezem *cserőczé-nek* (lásd magyar nyelv szótára *); sarjakból álló részét pedig a közép erdőnek *sarjang*, *sarang vagy sereng-nek* (lásd magyar nyelv szótára) nevezem. Az *Oberholz*, *főfa* (felfa nem jó, mert akkor az is jó : *lefa*).

Elővágás, sötétvágás, vetővágás, ritkító vágás. Lichtungshieb, Lichtschlag. A fokozatos följutító vágásnál az *előkészítő vágás* szót némelyek igen hosszúnak találják, és *elővágást vagy sötétvágást* szóról-szóra (Dunkelschlag) használnak. Helyesebb az oly szó, melyhez nem kell magyarázat, még pedig ha mondjuk : *előkészítő vágás*, még a nem szakember is tudja miről van szó. A *vetővágás, vetényvágás* mindkettő jó szavak. A *ritkító vágás*, maradhat, ámbár én helyette használnom : *taroló vágás*, mert az egész nem egyéb fokenkénti letarolásnál. A *vigályvágás* szót szükségesnek tartom a *Lichtungshieb* kifejezésére (lásd „Erdőtenyésztéstan“ 231. lap Vigályos gazdaság). E szerint vigályítani, annyi mint ritkább állásba helyezni az erdőt vigályos gazdaság számára, és durchforsten, áterdőlni; ausforsten, kierdőlni, aufforsten, erdősíteni.

Gereblye, Rechen. Gereblye szó helyett az uszófa fölfógására szolgáló építményt inkább a szónak gyökével *gereb* vélném nevezni. A *lye* szóképző kissé kicsinyítőleg látszik nekem hangzani. A *gereb*, összeköttetéseknel tetemesen rövidítést is eredményez. *Terelő-gereb* (Abweis-Rechen), *bak-gereb* (Bockrechen), *gerebudvar* (Rechenhof), *gerebcsatorna* (Rechenkanal) stb.

Illés Nándor.

*) Ugyan megérjük-e ezen műnek végét a melyre nekünk oly szükségünk van, mint a mindennapi kenyérre.

Milyen eljárást kövessünk, s mely műszereket használjunk az erdők felmérésénél?

Irtá : *Batyka János.*

(Folytatás és vége).

Ehez tartozó földmértani rajzot lásd a XI. füzet mellékletében.

15. Midőn mérés közben az erdő közt oly tisztás területekre akadunk, melyek nagyobb távolságra szabad kilátást engednek, akkor a tisztással szomszédos erdő rész egyes szögeit egyenkint nem mérjük meg, hanem az erdőszél görbületeit egy hosszabb egyenes vonal végpontjaiból felvett szögök segítségével határozzuk meg. Legyen p. o. a 7-ik ábrában az α_{II} α_{III} vonal olyan, mely egy tisztáson keresztül méretett. Ezen esetben az erdő szélén fekvő b), c), d), e) pontokat úgy határozzuk meg, hogy α_{II} pontban a műszert felállítva, azon szögeket mérjük meg, melyeket b), c), d), e) pontok felé irányzott látsík α_{II} α_{III} vonallal képez; azután lánczczal mérjük meg azon pontok távolságát az α_{II} ponttól, melyekben b), c), d), e) pontokból egy tűkör műszer segítségével az α_{II} α_{III} alapvonalra bocsátott függőlegesek ezen alapvonalat metszik. Most már tudva lévén β szög és α_{II} f metszik, b pont rendszálát is kiszámíthatjuk: $b f = \alpha_{II} f \cdot \tan \beta$, s így továbbá a többi rendszálát is, melyeket azután a papírra felhordjuk. Önként értetik, hogy az α_{II} α_{III} vonal és az erdőszél közötti tisztás terület térfogata az erdő összes térfogatából levonandó.

16. Oly erdőterületnek térképezése, melynek kerületét szögmérővel felmértük, s annak egyes pontjait a sokszögtan fentebbi szabályai szerint meghatároztuk, következőképen eszközöltek:

a) Ha a felmért erdőterület csak oly kiterjedésű, hogy annak egy adott mérték szerint szerkesztendő rajza egy közönségesen 20 hüvelyk magas és 25 hüvelyk széles térképszel-

vényen elfér, mit a kiszámított alapvonalból és a kézrajzból megítélni lehet, akkor egy tetszés szerinti vonalat választunk, melyre azután egy alkalmas kezdőpontból a *D)* táblázat 9-ik rovatában foglalt metszékeket felhordjuk. Ezeknek végpontjaiból felfelé és lefelé függőlegeseket bocsátva s reájok a 8-ik rovatban lévő rendszalak hosszát felhordva, a függőlegesek végpontjait a kézrajznak megfelelőleg egyenesek által összekötjük.

b) Ha azonban a felmért erdőterület oly terjedelemmel bír, mely több térképszelvényeket is vesz igénybe, s ha e mellett a területnek a négy világtájhoz való fekvését is a térképen előtűntetni akarjuk, akkor annak egyes pontjait a *D)* táblázat 8-ik és 9-ik rovatában foglalt rendszalakból és metszékekből egy, az idom alapvonalához oly fekvésben álló derékszögű tengelyrendszerre kell átszámítani, minőben a természetbeni erdőterület a délkörhöz áll, még pedig az elemző mértan következő képlete szerint:

$$x = a + x' \cdot \cos \alpha - y' \cdot \sin \alpha.$$

$$y = b + x' \cdot \sin \alpha + y' \cdot \cos \alpha.,$$

melyben x és y az ujon kiszámítandó metszékeket, illetőleg rendszalakot, a az idom kezdőpontjának távolságát az új rendszáltengelytől, b a kezdőpont távolságát az új metszéktengelytől, x' és y' a *D)* táblázatban lévő eredeti metszékeket, illetőleg rendszalakot, végre α azon szögöt jelenti, mely az idom alapvonala és az új metszéktengely által képeztetik. A térképezendő területnek az új tengelyrendszerhez, vagyis a négy világtájhoz való fekvését az idom alapvonala és az új metszéktengely által képezett szög határozza meg, melyet közvetve akként nyerünk, hogy a területnek felmérése alkalmával az első oldálnak a délkör irányától való elhajlását a delejtü segítségével megmérjük. Ezen elhajlás a 8-ik ábrában a 34 fokot és 44 perczet tesz, minélfogva az idom alapvonala és az új metszék által képezett α szög $= 90^\circ - (34^\circ 44' + 45^\circ 16') = 10^\circ$. Az új tengelyek

közötti tér az ezekhez huzott párhuzamos vonalak által annyi szelvényre osztatik fel, hányat a térképezendő idom terjedelme és fekvése az adott mértékhez képest igényel. P. o.: ha a 8-ik ábra alatti terület ($1'' = 12^0$) mértékben volna felméréendő, akkor ahhoz 4 szelvény szükségeltetik, mint ez az ábrából látható, mert egy szelvény 25 hüvelyknyi szélessége fentebbi mértékben 300 ölet képvisel a természetben, két szelvény tehát 600 ölet: e szerint a felmért terület, melynek átlója 540 ölet tesz, elég helyet találанд.

Ezután megalapittatik az új tengelyrendszerre vonatkozólag a kezdőpont metszéke és rendszála, mely a fentebbi képletben a-val és b-vel jelöltetett meg. Jelen ábrában $a = 37$, $b = 186$ öllel.

Adva lévén már most minden elem, mely a fentebbi képletben előfordul, az idom egyes pontjainak fekvése az új tengelyrendszerre vonatkozólag, megfelelő helyettesítés által következőképen számittatik ki:

$$\begin{aligned} \alpha_{(1 \text{ D})} & \left\{ \begin{array}{l} x \equiv 37 \\ y \equiv 186 \end{array} \right. \\ \alpha_2 & \left\{ \begin{array}{l} x = 37 + 105_{,67} \cdot \cos 10^0 - 106_{,65} \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 105_{,67} \cdot \sin 10^0 + 106_{,65} \cdot \cos 10^0 = \end{array} \right. \\ & \left\{ \begin{array}{l} 37 + 104_{,06} - 18_{,52} = 122_{,54} \\ 186 + 18_{,35} + 105_{,03} = 309_{,38} \end{array} \right. \\ \alpha_3 & \left\{ \begin{array}{l} x = 37 + 223_{,49} \cdot \cos 10^0 - 85_{,98} \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 223_{,49} \cdot \sin 10^0 + 85_{,98} \cdot \cos 10^0 = \end{array} \right. \\ & \left\{ \begin{array}{l} 37 + 219_{,59} - 14_{,93} = 241_{,66} \\ 186 + 38_{,72} + 84_{,67} = 309_{,39} \end{array} \right. \\ \alpha_4 & \left\{ \begin{array}{l} x = 37 + 198_{,94} \cdot \cos 10^0 - 127_{,98} \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 198_{,94} \cdot \sin 10^0 + 127_{,98} \cdot \cos 10^0 = \end{array} \right. \\ & \left\{ \begin{array}{l} 37 + 195_{,92} - 22_{,22} = 210_{,70} \\ 186 + 34_{,55} + 126_{,04} = 346_{,59} \end{array} \right. \end{aligned}$$

$$\alpha_3 \quad \begin{cases} x = 37 + 368_{,79} \cdot \cos 10^0 - 189_{,18} \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 368_{,79} \cdot \sin 10^0 + 189_{,18} \cdot \cos 10^0 = \\ \quad \begin{cases} 37 + 363_{,19} - 32_{,85} = 367_{,34} \\ 186 + 64_{,04} + 186_{,31} = 436_{,35} \end{cases} \end{cases}$$

$$\alpha_{(6 \text{ VI})} \quad \begin{cases} x = 37 + 540_{,95} \cdot \cos 10^0 - 0 \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 540_{,95} \cdot \sin 10^0 + 0 \cdot \cos 10^0 = \\ \quad \begin{cases} 37 + 532_{,73} - 0 = 569_{,73} \\ 186 + 93_{,94} + 0 = 279_{,94} \end{cases} \end{cases}$$

$$\alpha_{II} \quad \begin{cases} x = 37 + 69_{,28} \cdot \cos 10^0 + 192_{,28} \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 69_{,28} \cdot \sin 10^0 - 192_{,28} \cdot \cos 10^0 = \\ \quad \begin{cases} 37 + 68_{,23} + 33_{,39} = 138_{,62} \\ 186 + 12_{,03} - 189_{,36} = 8_{,67} \end{cases} \end{cases}$$

$$\alpha_{III} \quad \begin{cases} x = 37 + 351_{,40} \cdot \cos 10^0 + 116_{,42} \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 351_{,40} \cdot \sin 10^0 - 116_{,42} \cdot \cos 10^0 = \\ \quad \begin{cases} 37 + 346_{,06} + 20_{,22} = 403_{,28} \\ 186 + 61_{,02} - 114_{,65} = 132_{,37} \end{cases} \end{cases}$$

$$\alpha_{IV} \quad \begin{cases} x = 37 + 351_{,40} \cdot \cos 10^0 - 23_{,68} \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 351_{,40} \cdot \sin 10^0 + 23_{,68} \cdot \cos 10^0 = \\ \quad \begin{cases} 37 + 346_{,06} - 4_{,11} = 378_{,95} \\ 186 + 61_{,02} + 23_{,32} = 270_{,34} \end{cases} \end{cases}$$

$$\alpha_V \quad \begin{cases} x = 37 + 426_{,34} \cdot \cos 10^0 + 81_{,26} \cdot \sin 10^0 = \\ y = 186 + 426_{,34} \cdot \sin 10^0 - 81_{,26} \cdot \cos 10^0 = \\ \quad \begin{cases} 37 + 419_{,86} + 14_{,11} = 470_{,97} \\ 186 + 74_{,03} - 80_{,03} = 180_{,00} \end{cases} \end{cases}$$

Itt meg kell jegyezni, hogy a második idomrésznél a *D*) táblázat 8-ik rovatában foglalt rendszalak jegyei ellenkezőkre változtattak, a mint azt a dolog természete megkívánja, mert ezen idomrészben az egyes pontok az alapvonal alatt állanak, az új metszéktengelyre vonatkozólag pedig minden pont a metszék ugyanazon oldalán fekszik.

Az imént kiszámított új rendszalak és metszések által a térképezendő erdőterület pontjainak fekvése az új tengely-rendszerhez teljesen meg van határozva. Hogy azonban e pon-

tokat az egyes térképszelvényekre felhordani is lehessen, szükséges tudnunk, hogy mely pontok esnek az 1-ső és melyek a 2-ik, 3-ik és 4-ik szelvényre; az pedig az egyes pontok új rendszálaiból és metszékeiből megítélhető, mint azt az előttünk fekvő 8-ik ábra elég világosan előtűnteti.

Ezen ábra szerint tehát a 240 ölet meg nem haladó rendszálok a 3-ik és 4-ik, a 240 ölet meghaladók az 1-ső és 2-ik szelvénybe, a 300 ölet meg nem haladó metszékek pedig az 1-ső és 3-ik szelvénybe, a 300 ölet meghaladók a 2-ik és 4-ik szelvénybe esnek; mert a szelvények magassága 20 hüvelyknyi, szélessége pedig 25 hüvelyknyi lévén, amaz az adott ($1'' = 20^0$) mértékhez képest 240 ölnyi, emez 300 ölnyi távolságot képvisel a természetben. Így p. o. α_1 pontnak metszéke 37 öles, rendszála pedig 186 öles, α_2 pontnak metszéke $122_{,54}$ öles, rendszála $309_{,88}$ öles lévén, α_1 az 1-ső szelvénybe, α_2 ellenben a 2-ik szelvénybe esik, még pedig az utóbbi α_2 pont a szelvény magassági baloldalától jobbfelé $122_{,54}$ ölnyi, alsó szélességi oldalától fölfelé $69_{,88}$ ölnyi távolságban.

Az egyes pontoknak az illető szelvényekre való felhordása akként eszközöltetik, hogy az új rendszálokat, illetőleg azoknak a szelvény magasságát túlhaladó részeit az y tengelylyel párhuzamosan futó szelvényoldalakra, a metszékeket, illetőleg azok részeit az x tengelylyel párhuzamos szelvényoldalakra felhordjuk és az oldal ezen pontjait egyenesek által összekötjük. Ezen egymásra függőlegesen álló egyenes vonalak átmetszetei képezik már most a térképezendő terület egyes pontjait, melyeket a kézi rajznak megfelelőleg egymással egyenes vonalak által összekötve, nyerjük a felmért erdőterület térképét, mint azt a 8-ik ábra tanúsítja.

A pontok felhordása felhordó műszer (Auftrag-Apparat) segítségével is eszközölhető, mint az a háromszögelési

hálózat pontjainak szelvényekre való felhordásánál történni szokott. *)

C) Ezen eljárás előnyei. A polygonometrikus felmérésnek és térképezésnek előnyei a következők :

1. Hogy a szögmérés a Kraft-féle vagy ehhez hasonló más műszer által eszközöltetvén, a szögök méretei egyes perczekre terjedő pontossággal leolvashatók, mi a tájoló műszerekkel való mérésnél a megelőző szakaszban mondottaknál fogva teljességgel el nem érhető, s hogy a felmért terület térképezésénél azon eltéréseket, melyek a szögöknek tájoló műszerrel, az egyes vonalaknak pedig körzővel való felhordásából, a tájoló széleinek a pontokra való tökéletlen ráillesztéséből s végre az ironnal huzott vonalak vastagságából származnak, a polygonometrikus számítás által egészen kikerüljük.

2. Hogy a szögöknek és vonalaknak korlátolt pontossággal eszközölhető mérésből eredő azon különbség, mely a térképezendő idom teljes záródását akadályozza, sokkal csekélyebb, mint más felmérési módszereknél, s ezen csekély különbség is az egyes metszékeknél és rendszálaknál aránylagosan egyszerű hozzáadás vagy levonás által kiigazítható; holott ha a terület térképezése tájoló műszer vagy mérőasztal segítségével történik s ha annak térrajza nem teljesen zárt idomot képez, a kiigazítás csak rajzilag eszközölhető, mely kiigazítás különösen oly nagy területeknél, melyek több térképszelvényre terjednek, sok nehézséggel és idővesztességgel van összekötve, mert ritkán birunk oly műszerrel, melylyel két-három szelvényen menő vonalat pontosan huzni s ezen vonalra a szelvény oldalainál hosszabb függőlegeseket bocsátani lehessen.

3. Hogy ezen módszer segítségével a felmért terület tetszés szerinti kis mértékben épen oly pontossággal a papírra

*) Igen kitűnő felhordó műszereket készítenek Ertl és fia, müncheni műgépészek.

felhordható, mint nagyobb mértékben, mely előny más módszerek által az 1-ső szakasz A) pontjában érintett okoknál fogva el nem érhető.

4. Hogy a felmért erdőterületnek térfogata, tekintet nélkül a választott mérték nagyságára, ezen eljárás mellett teljes pontossággal kiszámítható.

D) Ezen eljárás hátrányai. Egyik hátránya a polygonometrikus felmérési és térképezési módszernek az, hogy a felmérendő erdőterület szélein lévő minden egyes szögöt meg kell mérnünk, s így a szögmérési műtétel kétszer annyi időt igényelvén, nagyobb költséggel is jár, mintha az a tájoló műszer- vagy mérőasztal segítségével eszközöltetnék, mert utóbbi esetben a delejtű állása minden pontnál párhuzamos irányban lévén, a műszer felállítása csak minden második pont fölött szükséges. Azon költség-többlet azonban, mely minden egyes szögnek szükségessé vált megmérése által idéztetik elő, nagy részben azon körülmény által mérsékeltek, hogy a vonalak hossza a Kraft-féle műszer távcsövében alkalmazott kettős kereszt segítségével a távmérő léczről a szögmérési műtétel közben egyuttal leolvasható; e szerint a vonalak lánczczal való mérése szükségtelenné válván, az ahhoz különben megkívántató két napszámos bére, valamint azon nem csekély idő, melyet a földmérő a lánczhúzókra való felügyeletre fordítani kénytelen volna, megtakaríttatik. Azon költségkülönbségnek, mely valamely erdőterület széleinek polygonometrikus és tájoló műszer által való felmérése között létezik, határozott számokban való megállapítása végett kívánatos, hogy egy összehasonlító számítást tegyünk.

A tapasztalás által igazolt azon feltevésből kiindulva, hogy valamely erdőterület széleinek a Kraft-féle műszerrel való polygonometrikus felméréséhez megkívántató idő úgy áll a tájoló műszerrel való felmérés által igényelt időhöz mint 5 : 3-hoz, megjegyezzük, hogy első esetben a mérnökön kívül két, utóbbi

esetben négy napszámosra van szükségünk. Ha egy napszámos napi bérét 1 frtban, a mérnök napidiját 3 frt 50 krban állapítjuk meg,*) akkor a polygonometrikus felmérésnek költsége (nem számítva a műszerek koptatását) lesz: 5. $(2 + 3,5) = 27,5$ frt, a tájoló műszerrel való felmérése pedig 3 $(4 + 3,5) = 22,5$ frt; e szerint az első felmérés költsége az utóbbinál 5 frttal, vagyis $22\frac{0}{10}$ -al nagyobb. De ezen különbség is, ha tekintetbe vesszük, hogy a terület szélének és fővölgyeinek felmérése legfeljebb $\frac{1}{10}$ részét képezi a terület egyes részei (osztagai) felméréseinek, mely, mint alább látni fogjuk, tájoló műszerrel eszközölhető, az összes felmérési költségekhez aránylag igen csekély, mert azoknak csak $2,2\frac{0}{10}$ -át teszi.

Másik hátránya ezen módszernek az, hogy a terület térképezéséhez szükséges adatok (a pontok metszékei és rendszámai) polygonometrikus kiszámításához huzamosb idő igényeltetik, mint más térképezési módszernél.

III.

Következtetések

Az eddig előadottakra kissé visszatekintve, bizton állithatjuk, hogy az erdőterületeknek a Kraft-féle műszerrel való felmérése valamint annak a polygonometrikus számítás útján eszközölt térképezése s a térfogatnak ugyanazon módon történt kiszámítása a lehető legtökéletesebb. Ennél fogva igen kívánatos, hogy minden nagyobb kiterjedésű erdőterület széleinek felmérése ezen műszerrel, annak térképezése pedig a polygonometriai szabályok szerint eszközöltessék. Hasonló eljárás követendő a főhegygerinczek és fővölgyek, a szabályozandó patakok, uszasatornák, vízfogdák, a faraktározásra alkalmas s minden egyéb

*) A m. kir. államkincstárnál az erdők felmérését többnyire az erdőrendezéségeknek alkalmazott erdőgyakornokok végzik, kiknek fizetése, beleértve a kirándulási díjakat is, naponként 2 frt 40 – 2 frt 90 krt tesz; a magánmérnökök nagyobb díjt követelnek.

oly területek felmérésénél és térképezésénél is, melyek az erdőüzemnek berendezésére nézve nagyobb jelentőséggel bírván, a lehető legpontosabb felmérést igényelnek; nemcsak azon okból, hogy a terület térfogata, mint az évi fatermés meghatározására befolyással bíró tényező e módon pontosan kiszámítható, mert nem lehet állítani, hogy az eddigi becslési eljárások valamelyike szerint az állabok fatömegének megállapításában egy-két szabály-ölet meghaladó hibát elkövetni ne lehessen, de főképen azért követendő ezen eljárás, mert tudva lévő dolog, hogy az erdőterület széleinek, fővölgyeinek és főhegygerinczeinek egyes pontjai kapcsoló pontokat szolgáltatnak a mellékvölgyek, kisebb hegygerinczek és az egyes állabkülönbségeket elkülönítő osztagvonalak részletes felmérése alkalmával, következőleg azoknak pontos felvétele által az összes terület részletes felmérési munkálata is a pontosság tekintetében igen sokat nyer.

Azon ellenvetésre, miszerint a polygonometrikus felmérési módszer sokkal költségesebb, mint a tájoló műszerrel vagy mérőasztallal végzett felmérés, elég legyen a megelőző szakasz *D)* pontjában mondottakra való hivatkozás mellett annyit megjegyezni, miszerint az ezen módszerinti felmérésnél felmerülni szokott költség-többlet azon előnnyel szemben, melyet a munkálat pontossága tekintetében ezen mód által eléretik, tekintetbe sem jöhet.

A mi pedig azon időveszteséget illeti, mely a pontok polygonometrikus meghatározásánál el nem mellőzhető hosszabb számítási miveletek által előidéztetik, ki kell emelnünk, hogy a tájolóval eszközölt térképezés sem ment ezen hátránytól, mert a mint a fentebb idézett *D)* pont végszávaiban érintve volt, a térképezett idomnak grafikus kiigazítása is gyakran jelentékeny időveszteséggel jár.

Indokoltabbnak mondható azonban azon ellenvetés, miszerint azon egyének, kik a felmérést teljesítik, legtöbbszörre nem bírnak azon elméleti képzettséggel, mely a polygonometrikus felméréshez megkívánatik.

El kell ismernünk tehát, hogy legezészerűbb azon eljárás, ha az erdőtest széleit és a főosztályok (Walddistrikte) határait a polygonometria szabályai szerint, a rövidebb mellékvölgyeket ellenben és az osztagok vonalait egyáltalában a közönséges vagy pedig a Schablasz-féle tájolóműszer segítségével felmérjük és térképezzük.

Midőn bocsánatot kérnék azért, hogy a tisztelt olvasónak türelmét e lapokban jelen tárgyam által igénybe venni bátorkodtam, azon reményben fejezem be soraimat, hogy találkozni fognak a t szaktársak közül többen, kik e sorokat figyelemre méltatva, az itt megismertetett felmérési módszer helyességéről és gyakorlati alkalmazhatóságáról saját kísérleteik útján meggyőződni fognak.

Az Országos Erdészeti-Egyesület véleménye a favágatási-idő ügyében.

Nagyméltósága Földmívelési-Ministerium! Budapest városának idei 22.336. szám alatt a m. kir. minister-tanácshoz intézett és tisztelettel ide csatolt abbeli kérelmére, melyszerint rendeleti vagy esetleg törvényhozási intézkedést kér a favágatásnak az egész országban oly időben való eszközöltetésére, mely az épületfa rendeltetésének leginkább megfelel, az alábbi véleményt van szerencsénk nyilvánítani.

Noha nem lehet tagadni, hogy a téli időben vágott épületfa száraz helyen felhasználva általános tapasztalatok szerint tartósabbnak bizonyult, még sem lehet oda nyilatkoznunk, hogy az építésnél csak egyedül télen vágott fa lenne előnnyel alkalmazható, mert mint legrégibb időktől fogva tett építkezések bizonyítják, a tavasszal és nyár elején vagy ősztől vágott épületfát is jó sikerrel lehet használni, ha az levágatása után rendeltetésének megfelelő módon kezeltetett, s mert az erdőgazdaság természetéből folyólag, különösen havasos vidékű vagy az építésre

épen legtöbb faanyagot szolgáltató fenyőerdőknél a kéreg lehánt-hatása és a fa jobb kiszáradása végett a vágatásnak a nedvkerin-gés idejében, tehát tavasszal és nyár elején kell történni, s mert a fa nagyobb vagy kisebb tartósságának szempontjából a vágatási időnek különös időközkhöz való kötése nem is szükséges, miután az nem annyira attól függ, hogy a fa mikor vágatott, hanem inkább attól, hogy az levágatása után miként kezeltetett.

A vágatási idő befolyását illetőleg megemlítendőnek találjuk még azt, hogy a téli vágatás előnye abból áll, miszerint a fanedvek keringése ekkor szünetelvén, a fában kevesebb oly anyag van, mely levágás után erjedésbe mehet, s így annak megromlását okozza; míg a tavaszi és nyári idényben vágott fa több nedvet tartalmazván, ezért könnyebben romolhat meg.

A tavasszal és nyárelőn való vágatás hátrányát ellen-súlyozza egyébiránt azon előny, hogy ilyenkor a fa jobban kiszáradhat, s ez által hasonló vagy jobb minőségű is lehet, mint a télen vágott és nem kellőleg kezelt fa; mit azon körülmény is igazol, hogy a fakereskedők a tavasszal vágott fát inkább kedvelik a télen vágottnál.

A mi a levágatás után való kezelést, melytől tulajdonképen a fa tartóssága függ, illeti, ezt a tavasszal és nyáron levágott fára nézve is lehetséges úgy foganatosítani, hogy abból a megromlást okozó nedvek eltávolitassanak, a mi akként történhet, hogy a fa levágatása után kérgétől és leveleitől nem fosztatik meg, hanem azok egy ideig még a törzsön hagyatván, a levelek által a fa törzsében lévő tápnedvek felhasználtatnak s így a fatest teljesebb kiszáradást nyer, vagy ha a lehántott és legalyazott fa egyáltalában száraz és légtől járt helyen raktároztatik.

Előadott véleményünk kapcsolatában van szerencsénk még megjegyezni, hogy a mint B u d a p e s t főváros előterjesztésének ezen szavaiból: „a Pesten folytonosan nagy számmal emelkedő új magán- és nyilvános épületeknél tömérdek sok épületfa a

nagy szükséglet következtében nedves és nem eléggé szárított állapotban használtatván fel, hamar rothadásba megy és elpusztul“ eléggé kitűnik, a Budapesten felhasznált fa tartótlansága inkább abból áll, hogy az Budapestre többnyire vizen szállíttatván, mint tutajfa a vízben való állás ideje alatt sok vizet vesz magába s a vízből való kivétel után alkalmas raktári helyen kellően nem száríttatik ki, hanem az építészeti szabályokkal ellenkezőn, vizes és redves állapotban is felhasználtatik, mely oknál fogva gond lenne fordítandó arra, hogy az építészek eléggé ki nem száradott vagy vizes és redves fát ne vegyenek használatba.

Budapesten, deczember-hó 29-én 1873.

Az Országos Erdészeti-Egyesület igazgató választmányának nevében:

Keglevich Béla,
elnök.

Kiállítási közlemény. *)

Ausztria erdészeti kiállításáról.

Ausztriának állami, alapítványi és magán erdőgazdasága 100-nál több kiállítót számlált, jöllehet e számban a földművelési ministerium, mely a felügyelete alatti erdőségek gazdaságát terjedelmesen mutatta be, csak mint egyetlen kiállító szerepelt, és ezenkívül nincsenek belefoglalva a néhány mező- és erdőgazdasági collectiv kiállításban résztvett erdőgazdák, mivel azok számát a főcatalogusból kivenni nem lehetett.

*) A bécsi nemzetközi kiállításra vonatkozó közleményeket és tanulmányi ismertetéseket a jövő évben is folytatni fogjuk.

Ámbár Ausztria összes erdészeti kiállítása részint elszórt-sága, részint az óriási fatörzsek oly tömegének hiánya miatt, mint azt a magyar kiállításon láttuk, nem volt képes első pillanatra oly gyors hatást előidézni, mint ez utóbbi; mindazonáltal a kiállított tárgyak sokfélesége, és ezeknek, valamint a kiállítóknak mennyisége, s így általános terjedelme által a többi kiállító országokat felül haladja. De ez senkit sem lephet meg, sőt bizton lehetett azt várni, miután egy ország sem volt erkölcsileg annyira kényszerítve magát lehető erőmegfeszítéssel is minden oldalról legjobb színben tüntetni fel, mint az, mely a kiállítás eszméjét felkarolta és valósította; s egyiknek sem volt oly könnyű terményeit Bécsbe szállítani, mint Ausztriának, különösen pedig a fővároshoz közelebb eső és minden termelési ágban előrehaladott tartományainak, melyekben az erdőgazdaság és erdei ipar a haladás színvonalán áll, és sokféleségre nézve az erdőgazdaság ősi honát is felülmulja.

Nem lehet azonban tagadni, hogy Ausztria összes erdőgazdaságának együttes és más termelési ágaktól önálló kiállítása, úgy mint ezt kevés kivétellel Magyarország létesítette, sokkal imposánsabb lett volna.

A tisztán erdészeti kiállítás ugyanis, ha valamelyik pavilon figyelmemet ki nem kerülte, 8 külön helyiségben volt megosztva, u. m.: a keleti földművelési csarnokban (Östliche Agricultur Halle), a földművelési ministerium pavillonában és hat más kisebb-nagyobb pavillonban, melyeket részint egyes tartományok kiállítási bizottmányai, részint egyletek és magán nagybirtokosok emeltek. De ezen helyiségekben is más őstermelési ágakkal, különösen a földműveléssel, vagy pedig a faparral együttesen volt az erdőszet képviselve.

Legfigyelemre méltóbb volt ezek közt a cs. k. földművelési ministerium kiállítása, miért is a sort ezzel kezdem meg.

A földművelési ministerium pavillona.

Ezen, a kiállítási főépület és a gépcsarnok keleti vége közt fekvő díszes pavillon két főszárny, és az ezeket összekötő középrészből állt; ezenkívül még két nyitott folyosó könnyítvén a két szárny közti közlekedést. A déli szárny közepét egy rotunda foglalja el, mely a világosságot felülről nyeri. Ennek toronyba végződő csúcsa, valamint a pavillon számos bástyája lobogókkal volt díszítve. Míg a rotunda közepén a cs. kir. dohánygyárak termékei voltak elhelyezve, addig az első szárny többi részeit, a bányászat, kohászat, sóművelés, mezőgazdaság és kertészet vevék igénybe; az erdőgazdaság pedig a két szárnyat összekötő középrész, s egy történelmi ekegyűjteménnyel együtt az egész hátsó szárnyat, s végre a pavillon udvarait és az azt körülvevő kis parkot foglalta el.

Az itt kiállított tárgyak sorozata az illető statisztikai adatokkal és más figyelemre méltó megjegyzésekkel együtt egy 287 lapból álló különleges katalogusban vannak összeállítva, melynek több mint egy harmadrészét az erdőszet foglalja el. Ezen katalogus adatai szerint az ausztriai korona tartományok állami és alapítványi erdőségei az azokkal egybefüggő másnemű földbirtokokkal együtt 1,371.311 hektárt (2,381.967 cat. holdat) tesznek. Ezen összes területből 935.295 hektár (1,624.607 cat. hold), vagyis 68⁰/₀ erdő, 123.170 hektár, vagyis 9⁰/₀ mező- és 312.846 hektár, vagyis 23⁰/₀ terméketlen terület.

Morvaország- és Sziléziában már több évtized óta nincsenek államerdők, és azok kiterjedése már Csehországban is néhány ezer hektárra olvadt le; a többi tartományokban mindazonáltal még jelentékeny erdőterületek vannak a kormány felügyelete és kezelése alatt, úgy hogy azok kihasználásának módja és helyes mértéke nemcsak állampénzügyi, de nemzetgazdasági szempontból is nagy fontossággal bír.

A kormány kezelése alatt álló erdők viszonyai mind termőhelyre, mind pedig keletviszonyokra nézve oly különbségeket mutatnak, milyenek Európa hasonló nagyságu országaiban alig fellelhetők, s melyeknek futólagos összehasonlítása nem lesz talán érdek nélküli.

Mig a Bécestől északra eső homokos téreknek a tiszta erdei fenyőállatok az északnémetország homokos lapályainak jellegét kölcsönzik, addig az álpok előhegyeiben kiterjedt lomberdőket találunk, Stiria, Karinthia, Salzkammergut, Salzburg és Tirol és a galicziai kárpátok erdőségei pedig a magas hegység jellegével teljes mértékben bírnak, és terjedelmes területek emelkednek az erdőtenyészet határain felül. Mig a Bécestől délre eső homokos lapályokon jelentékeny területeket, valamint a Wienerwald szakgatott kősziklás és kivált mészkőzetek által képezett részeit, tiszta és elegyes fekete fenyő (*Pinus austriaca*) állatok borítanak, addig Galiczia- és Bukovinában ezen fanemet hiába keressük. Feltűnő, hogy Galicziának legnyugatibb részében fekvő niepolomicei kincstári erdőknek mintegy 200 meter tengerfeletti magasságyira fekvő homokos és lápos területeit tiszta erdei fenyő (*P. sylvestris*) foglalja el, de termékenyebb televényes talaján már tölgygyel elegy jó elő, a többi nagyobbára ettől keletre fekvő kerületek előhegyein és hegységeiben azonban már nem fordul elő, sőt a drohobitzi lapályos, de nem homokos, hanem agyagos területeken sem leljük fel azt, Bukovinában pedig éppen nem honos az erdei-fenyő, s csak kísérletkép történtek közelebbi időkben ilyen ültetvényezések. Láthatjuk ebből egyrészt, hogy ezen fanem a homokos területeket kedveli leginkább, de másrészt azt is, hogy elterjedése nyugatról keletfelé feltűnően hátramarad; mivel szoros összefüggésben van azon jelenség, hogy nálunk is inkább csak az északnyugati kárpátok alsóbb régióiban jó elő, mig Máramarosban és Erdélyben majd teljesen hiányzik. Hogy meny-

nyire volna alkalmas a magyar Alföld homokjára, hol az épületfa oly égető szükség, arról még kevés tapasztalatunk van, s legfeljebb az időnként beálló hosszás szárazság és forróság vethetne akadályt meghonosítása elé.

Bukovinában a tölgy már 1400 lábnyi magasságban nem fordul elő, s az alatt fekvő vidékeken, pl. a czernovitzi erdőkben is csak szórványosan jó elő. Nagy ellentétet képez ezzel Krajna, hol némely helyeken a tölgyvágásokat szelid gesztenyével ujitják fel, s hol különben is vannak gesztenye sarjerdők, melyek 6 éves fordában szőlőkarók nyérése végett kezeltetnek.

A fatenyészet határát illetőleg még idejegyezzük a következő adatokat: Bukovinában az 5200—5850 lábnyi magas hegycsúcsokat henye fenyő borítja. A Salzkammergutban a fatenyészet 4770 lábnyi magasra emelkedik. Legmagasb pontja a salzkammerguti magas hegységnek az örökhóval fedett Dachstein hegység csúcsa, mely 9500'-nyira emelkedik a tenger felett.

Salzburgban (mint általában Ausztria-Magyarország magas hegységeiben majd mindenütt) uralkodó fanem a luczfenyő, mely részint tisztán, részint a jegenyefenyő, bükk- és vörösfenyővel elegyes állabokat képez, és 5000 lábnyi tenger feletti magasságra emelkedik.

Az erdővel borított csúcsok közt legmagasb a Hönigkogel, mely 5860'-nyira emelkedik, és jól zárt szép luczfenyő állab által van koszoruzva. Egyenként előző a luczfenyő védett helyeken 6000 lábnyi magasságban is; de törzse itt már nagyon rövid és kúpad, földigérő ágazattal.

A jegenyefenyő nem jó elő tiszta állabokban, hanem mindig a lúcczal és bükkal elegy. Felfelé emelkedésében a lúctól távol elmarad, s ritkán található 4100 lábon felül. Ép ugy a

bükk is, melyről megjegyzésre méltó, hogy a Tännengebirge északi, és Stuhlgebirge nyugati lejtőjén mintegy 5000 lábnyi magasságban a henyefenyőállabok felett meglehetősen nagyságú facsoportokat képez, mindazonáltal törzse elcsenevészett és eltörpült. A vörösfenyő leginkább más fanemek közé elegyítve jó elő, és csak ritkán, s csekély terjedelmű állabokat alkot. Minden fekvésben, de leginkább az északi és keleti oldalakon található, hol néha 6000' magasra felmegy.

Az erdei fenyő ritka, s csak némely száraz és sovány talajon lép fel, s mintegy 4600 lábnyi magasságig terjed.

A czirbolya fenyő (die Zirbe) némely völgybe még igen gyakori, s itt-ott gyönyörű törzsekben található. Némely, neki különösen kedvező termőhelyen 6000'-nyira még szép törzsek találhatók; de tenyészetének leginkább megfelel a 4600 és 5500 láb közti regio, hol néha kisebb zárt állabocskákat képez. *)

A henyefenyő (Krumholzkiefer) gyakran egész hegyoldalkat és kúpokat elborít, mintegy 6950 lábnyira felemelkedve, s néhol a völgyekig leereszkedve.

A mezgés éger (ugy hiszem ez értetik „die gemeine Erle“ alatt) a völgyekben és termékeny lejtőkön jó elő, néhol 4100' t. f. magasságban.

A tirol-voralbergi erdők 2000 és 6200 lábnyi t. f. magasság közt fekszenek. Magas hegység a szó teljes értelmében.

A mily változatosak az ausztriai tartományokban a termőhelyi viszonyok, ép oly változatosnak kell lenni az erdőgazdaságnak is, úgy, hogy itt a lapályi erdőségek egyszerű kihasználása és felujtásától egész a magas hegység sok nehéz-

*) E szerint a czirbolya fenyő nem terjedne magasabbra, mint a lúcz- és veresfenyő, mi tudtomra, ellentétben van a magas tátrabani előjövetelével, hol (a kohlbaichi völgyben Tátra-Fürednél) a lúczfenyő már cserjére törpül ott, hol még igen szép czirbolya fenyőtörzseket láthatni.

ségekkel küzdő gazdaságáig minden fokot feltalálunk. A változatosságot még dúsabbá teszik a keletviszonyok különbségei, mert mennél kedvezőbbek ezek, annál intenzívebb a gazdaság, még pedig nem csak a használat, hanem az erdőművelés is.

Míg Bukovinában és Galicziában a mesterséges művelés csak kivételes, addig Tirolban a Wienerwaldban az ültetés virágzásnak indult, Csehországban pedig éppen a legközönségesb felujítási mód. Sajnos azonban, hogy a szolgálat még sok helyt utjában áll az okszerű erdőgazdaságnak; így pl. a Salzkammergutban néhol csak azért vitetik szállaló gazdaság, hogy a szolgálatjogosultaknak évi jutaléka régi szokás szerint egyes törzsekben kijelölthessék, azok feldolgozása őket illetvén.

Hogy az erdők rendes felujításának és jókarban tartásának feltételei a birtokviszonyok rendezett volta és az erdei termékek kelete, s hogy a hol előbbi feltétel meg van, ott a népesség nem vezet az erdők kipusztításához, sőt a kelet nagysága és az olcsó munka által azok jövedelmét emeli, czél-szerű kezelését és újraerdősítését elősegíti, arról meggyőződünk, ha a bő népességű Csehország belterjes erdőgazdaságát a galicziai- és bukovinaival összehasonlítjuk.

Csehországban a joachimsthal 5616 hectárnyi államerdőkben, melynél még akárhányszor jövedelmezőbb magánerdőség is van ott, az évi fatermésnek (16.268 köbméter) 80⁰/₀-ka iparfaképen árusittatik el, főleg papírkészítésre. Az erdei fűhasználat pedig 3000 frtot hoz be. Nálunk akárhányszor ezer hold erdő van, mely nem ad akkora tiszta jövedelmet, mint ezen csehországi erdőkben az okszerű legeltetés és fűsarlózás útján, tehát minden kár mellőzésével, értékesített mellékhasználat. De ott közreműködnek a rendezett birtokviszonyok, pontos igazságszolgáltatás, nagy népesség, igen kifejlett ipar és jó utak.

A galicziai 9, részint kincstári, részint alapítványi uradalmak közül ellenben csak kettő használja ki teljes termését,

a többi annak csak felét vagy harmadát, és ez is csak a vidéken fennálló számos sófőzde és sóbánya szükségleteinek fedezésére fordíttatik.

Az erdők egy részét azonban kevés idő óta vasutak szelik át, melyekhez az illető erdőgazdák nagy reményeket fűznek. E rossz keletviszonyokat a csekély és szegény népesség, a városok távolsága és csekély száma, és az ipar hiánya okozza. Bukovina terjedelmes alapítványi erdőségei fatermésének hasonló okokból csak $\frac{1}{3}$ része értékesíttetik, eltekintve a felhalmozott anyagkészlettől; ez is legnagyobb részt mint tűzifa és szén. Egy aránylag kis része a termésnek azonban mint hajófa külföldön értékesíttetik, tutajon vitetvén le a Bisztricza és Dorna folyókon Galaczig.

Mint a rossz keletviszonyoknak és külleges erdőgazdaságnak jelével, találkozunk itt még a fejlettebb erdészeti viszonyok közt már ismeretlen hamuzsír-főzéssel is.

Hogy mennyire fokozza az erdők jövedelmét valamely nagy város közelléte, arról fogalmat ad a 28.783 hektárnyi (49.996 cat. hold) Wienerwald, melynek bevétele az 1871-ik évben 1,131.754 frtot
tett, kiadásai pedig 434.737 frt,
s így a tiszta jövedelem 697.017 frt.

Ha a fennebbi területből leszámítjuk a nem erdő-talajt képező 1.208 hektárnyi területet, és a kiadások- és bevételekből azt, a mi ezekből vagy általában melléküzletekből jött be, akkor tesz az évi jövedelem egy hektáron 25 frt 28 krt, vagyis 14 frt 55 krt kat. holdanként.

Ezen szép eredmény azonban korántsem mutatja azt, a mi itt nemesb fanemek és bellegesb használat mellett elérhető lenne; mert a 163.540 köbméternyi évi vágás-hozam és 33.390 köbméternyi közteshasználat, tehát összesen 196.830 köbméternyi évi használatnak csak 50/o-a értékesíttetik épület

és műfa gyanánt, 95⁰/₀ pedig tűzifakép. Ennek oka főképp az, hogy az erdők nagyobb részét bükkösök képezik; de állítólag a műfának csekély kereslete is. Hogy szándékban van-e a bükkösöknek értékesebb fánemekkel való felujtása, arról tudomást nem szerezhettünk.

A pavillon kiállítási tárgyai közt legfeltűnőbbek a számos minták (Modelle), melyek mind menhyiség, mind csínosság és pontosság tekintetében felülmulják a többi országoztól kiállítottakat, és ezen kiállítási csoportozatnak fényoldalát képezik. Sok szép minta van különösen kiállítva az erdei termények szállítására szolgáló és a hegységi erdőgazdaságnál alkalmazásban lévő építményekről.

Itt is találkozunk a kiállításnak mindazon tárgyaival, melyek a magyar erd. pavillonban fel voltak állítva, mind az erdőkre vonatkozó statistikai adatok, mind az adminisztráció és erdőrendezés, mind pedig a kezelés különböző ágait illetőleg.

A kiállítási tárgyak sokaságából néhányat érdekességénél fogva megemlítünk :

Bukovina fakivételét képviseli a pavillonban 6 tutajminta, melyek három elseje a különféle nemű árboczfák, a negyedik vitorlarudak, az ötödik és hatodik pedig gerendák szállítási módját tünteti föl. A három különféle árboczfá egy-egy példánya a park nyugati oldalán büszkén mered az ég felé, messziről magára vonván a járókelők figyelmét. A legnagyobbnak magassága 120', átmérője mellmagasságban 22", és 160 éves. A második 102, és a harmadik 90 láb magas.

A Galicziából kiállított tárgyak közt megjegyzésre méltók egy csoport tőhajtás jegenyefenyőn. Ily törzsek fednek mintegy 300 cat. holdnyi területet Prehinsko nevű erdőben, s a hajlam ezen rendellenes növekvésre az alfán (Unterwuchs) is mutatkozik. Ott közönségesek 3—6 oly törzs-

ből álló csoportok, melyek fűrészrönkökre és épületfára alkalmasak.

A sósvíz által impregnált törzseknek tartósságáról kézzelfogható bizonyítékokat szolgálnak a vieliczкаи és bochniai sóbányákból kisedett, s még egészen jó állapotban lévő 100—300 éves fadarabok, melyek közt érdekes egy 7 láb hosszú és nagy sójegecsekkel teljesen ellepett darab egy 1636-ban már felhagyott és vízzel telt aknából.

Oly kimerítőleg, mind tudományos, mind gazdasági szempontból, képviselve, mint a tengerpartvidék (Görz és Istria), az osztrák tartományok közt egy sem volt. A Schweiger János cs. k. erdész és erdőbecslő által szerkesztett termési táblák a bükk-, jegenye- és luczfenyő növekvéséről ezen déli égalj különböző magasságu tenyészhelyein érdekes adatokat szolgáltatnak. Megjegyezésre méltók a bükk termési táblái, mely fanem ott az I. és II. oszt. termőhelyen a 90-ik évben, a III. oszt. termőhelyen 130, a IV. osztályun pedig épen 170 éves korban éri el folyó növedékének délpontját.

Említésre méltó a Redl cs. k. erdőmester által kiállított fagyűjtemény, magába foglalva a tengerpartvidéken vadon előjövő és meghonosított fanemeket; továbbá a Miklitz Ferencz cs. k. főerdész által szemlére kitett erdészeti rovargyűjtemény 270 fajjal. De ezeknél még tanulmányosbak azon fagyűjtemények, melyek egyikének célja a termőhely befolyását előtűntetni a fa szövétére, tömörségére s egyéb technikai tulajdonságaira; míg a másik a termőhely egyes tényezőinek hatását a fanövekvésre teszi szemlélhetővé.

Érdekes a Karst beerdősítésére irányzott tevékenység eredményének kimutatása is, az e célra alkalmazott ültőnczök, és az illető leírás által.

A Karst hegység egy kis cseppkőbarlang által van képviselve a parkban.

Vége kiállítottak a Karston termelt hajóépítési fák, egy hajónak mintája is, melyben kicsinyben azon fák alkalmazását szemlélhetni.

„Die Forstwirtschaft im österr. Küstenlande ect. von Simon Scharnagl“ a szakértő látogatóknak ingyen adatott.

A Wienerwaldból kiállított számos tárgy közül kiemelendők a Wienerwald domborművü térképe, Köchert Ferencz cs. k. főhadnagytól, és hasonló a hütteldorfi erdőről Huber Frigyes cs. k. erdésztől; továbbá számos igen csinos minta az ottani zárgáta, gerebek és vízszabályozási építményekről, melyek a pavillon középosztályában voltak elhelyezve, s valóban annak díszére szolgáltak.

Meglepő bizonyítványt szolgáltatnak a salzburgi államerdőkben divatozó nyeselés káros következményeiről a fanövekvésre azon luczfenyő-törzsek, melyek páronként kiszemeltetvén, pontosan megmértettek, összehasonlítottak s a nyeselés ideje, mérve és eredménye kipuhatoltatott.

Érdekes egy Tirolból a lavinák régiójából kiállított luczfenyő-törzs, vagy jobban tuskó, mely 140 éves, középvastagsága 62 centimeter ($=23\frac{1}{2}$ "); mindazáltal magassága csak 1 meter ($=3_{16}$ láb). Termő helye 1300 meter (cca 4100 láb) t. f. magasságban és egy agyagpala hegy meredek nyugati oldalán. A csúszásban lévő hótömegek a fatörzsnek felső részét lemetélik, és a megmaradó tuskó bütűjét az után rohanó hótömeg formáserént lecsiszolja. Ennek következtében a tuskó a korhadásnak jobban ellenáll, s földig érő ágazatai segélyével életét fentartani képes. Felülete idővel beheged, úgy, hogy ily törzsek gyakran jelentékeny vastagságot és életkort érnek el, és az évi növedék emelkedése és apadása rajtuk ép úgy észrevehető, mint rendes viszonyok közt élőkn.

Egyes ágai átveszik a csúcsnövekvést, és 3—6 ily csúcs-hajtás emelkedik ki különböző magasságra, nemsokára dúsan

teremvén magot. Ha azonban ezek bizonyos magasságot és vastagságot értek, és hajlékonyságukat elvesztették, az előbbi lehorzsolás a lavínák által ismétlődik, s többszöri ily sérülés azután az anyatuskó bélkorhadását vonja maga után.

Vége mindenki csodálkozását idézte elő, a parkban egy tökétetesen csavaralakuan nőtt, mintegy 5" vastag luczfenyő törzs, mely egy jó záratu álabból, 1000 méternyt engerfeletti magsságból származik.

A többi pavillonok, melyekben az osztrák tartományok részéről erdészeti tárgyak vannak kiállítva, több érdekes dolgot tartalmazván, mint a földmivelési csarnok, azokat előre bocsátjuk, egyszersmind megjegyezvén, hogy a hosszadalmasság kikerülése végett csakis a legérdekesb kiállítások rövid felszámlálására szorítkozunk.

Kezdjük mindjárt az osztrák erdőipar-társulat pavillonával, mely a magyar erd. kiállítás közelében, attól északra foglalt helyet, s egy előtte felállított 106 láb magas árbocz által adta tudtára az arra járóknak, hogy az erdészet terményeinek van szentelve. Az üzletnek, melyet a kiállítás képvisel, a magas hegységi minta erdőgazdaságot a nagy faiparral egyesítvén, a közkiállításon látottakból ítélve, Osztrák-Magyarországon e téren párját keresni kell.

Ezen erdőgazdaság működési tere az alsó-ausztriai magas hegységben több mint 8 □ mfdön terjed ki, és nyersterményeinek a hegységből a fűrészművekhez és általános közlekedési utakhoz való szállítása végett a száraz- és vízi faszállításnak majd minden módját alkalmazásba kell hoznia.

A birtok és gazdasági viszonyokat ismertető nyomtatvány után közöljük a következő adatokat, és érdekes tapasztalatokat.

A társulat egész birtoka 48,924 holdat tesz, melyből 43,280 holdat erdők foglalnak el. Két uradalomból áll, a waidhofeni- és a gamingi-ból. Első az 1864-ik évig a Natio-

nalbanknak elzálogosított állambirtok volt, mely évben egy strassburgi fakereskedő-társulat kezébe került, melytől 1769-ben az osztrák faipar-társulat (Österr. Actiengesellschaft für Forst-industrie) vette át. A gamingi uradalom eredetileg az 1872-ben II. József császár által eltörölt karthausi rend birtoka volt, s a nevezett alkalommal az állam tulajdonába átmenvén, attól 1824-ben Festetics Albert és János grófok által vásároltatott meg, és 1869-ben az erdőipar-társulathoz jutott. Ezenkívül egyezményt kötött a társulat a liellenfeldi cisztercita szer-zettel ötschi és annabergi 8000 holdnyi erdőségeinek forda-szerinti kihasználása ügyében, valamint más erdőbirtokosokkal is az Erlaf és Ybbs völgyében.

Az 1000 és 6000 láb tengerfeletti magasságok közt kiterjedő erdőkől 31,804 hold esik az Ybbs, 6109 az Erlaf és 5367 hold a Salza folyam vidékére. A liellenfeldi szerzeti erdők (8000 hold) az Erlaf folyam vidékéhez tartoznak.

Ezen erdőüzletnél 65 tiszt és több mint 2000 munkás van alkalmazva, kik közül 400-at a fűrészek foglalkoztatnak.

Azon számos érdekes tapasztalat közt, melyeket báró Berg erdőigazgató fennebb említett füzetben közöl, említésre méltónak tartjuk a következőket, melyeknek egyrésze nem új ugyan, de emlékezetbe hozatala soha se árthat; más része ellenben való-szinűleg sokak előtt ismeretlen lesz.

A tenyészviszonyokról szólván a magas hegységben, kiemeli a kitettségnek (Expositio) nagy befolyását a tenyészhely tulaj-donságaira, különösen az északi és déli fekvést.

A déli oldalakon — mondja — „melyek majd kivétel nélkül sziklások, és csak vékony talajréteggel fedvék, folytonosan védelemről és árnyékról kell gondoskodni, és az erdőzárát és lombtakaró fenntartása felett gondos figyelemmel őrködni, míg az északi oldalon egyetmást elnézhet az ember, a nélkül, hogy azok felmondanak a szolgálatot.”

Elég világosan van kifejezve a napos és északos oldalak befolyása közti különbség a rajtok nőtt fának minőségében is; mert míg az előbbin lassan nővén finom szövetű szilárd és tartós, addig az utóbbin gyorsabban fejlődven a fa nyulánk és durva rétegű (Grobjährlig) lesz.

Az ott honos fák magassági elterjedése a következő:

	Alsó határ.	Felső határ.
Erdei fenyő	nincs elérve	2.200'
Bükk	"	3.000'
Jegenyefenyő	"	3.000'
Vörösfenyő	1.000'	3.200'
Lúczfenyő	nincs elérve	4.500'
Henyefenyő	2.000'	5.500'

Különben az uralkodó fanemek tenyészviszonyait illetőleg más jeles jegyzeteket is tartalmaz ezen ismertetés, melyeket azonban tér szűke miatt nem adhatunk. Felette ajánlja a szerző a magas hegységbe a vörös fenyőt, mint a mely gyorsan nő és legkönnyebben sikerül, mert a felfagyásnak, szeleknek és a hónyomásnak leginkább képes ellenállni. Ezenkívül, ha megfelelő termőhelyen nőtt, a legértékesebb fanem. Hogy azonban mily roppant befolyást gyakorol a termőhely a vörösfenyő fájának használhatóságára, az kilátszik a következőkből. Azon vidéken a népesség három fajtáját különbözteti meg e fanemnek, u. m.: a „Jochlärche“, „Graslärche“ és „Steinlärche“. Az első a fanem tenyészetének legfelső régiójában nő, fája vörös és torha (weich und spröde), birereje és tartóssága csekély; a másik a legalsó tenyészövezben, kötött talajon jó elő, évgyűrűinek őszi része keskeny, fája fakó-sárga-barna, és műszaki becsre nézve alig éri el a lúczfenyőt; a babér a kövi vörösfenyőt illeti, mely tulajdonképi tenyészhelyén növe határozottan sárga-barna fával, vastag, setétebb és kemény gyűrűfalakkal bír, és az alpok lakóinál a tölgyet pótolja.

A strassburgi fakereskedő-társulatnak, mely az előtt a waidhofeni uralom birtokosa volt, célja volt ezen erdőségnek mennél gyorsabb kiaknázása, a nélkül, hogy a tartamos üzemre és a felújításra gondolt volna, mely mint régebben is, csak a természetre bízott. Jelenleg azonban a gazdaság a tartamos üzemre van alapítva, és az ujraerdősítésre főgond fordítatik, melynek foganatosítása elől a szolgálatnak részint megváltása, részint rendezése által, ezen minden okszerű gazdasági rendszabálynak akadályai el vannak hárítva.

Az erdők kivétel nélkül szálerdőüzemben kezeltetnek, melyek felújítása alkalmával a bükknek kiszorítása és értékesb fánemekkel való helyettesítése van célba véve; mi a bükknek nagyon kedvező mészhegységekben nagy akadályokra talál, minthogy ott még a fenyvesekben is igen szereti megtelepedni, s azokat kiszorítani igyekszik. Ennek illusztrálására idézzük a szerző következő szavait: „Csak a lavinanyomokra kell egy tekintetet vetnünk, melyek mindenütt, hol arra elegendő televényréteg van, bükkal vannak ellepve, még pedig oly helyeken is, a hol a környék széltében-hosszában egyetlen bükk sem található. Ez igen feltűnő jelenség, mit mindeddig kellően kimagyarázni nem lehetett.“

A hol a bükkfa kiirtása a cél, ott az teljesen letaroltatik. „Azt hinné az ember, hogy az alfát csupán annak az anyafák védelmétől való hirteleni megfosztása által ártalmatlanná lehet tenni ott, hol arra szükség nincs; azonban ez tévedés, mert ezen eljárás épenséggel nem akadályoztatja a fiatal növényeket, hogy óriási gyorsasággal kifejlődve nem sokára teljesen zárt erdőt alkossanak. Ily esetekben nem marad egyéb hátra, mint a lelegeltetés vagy az alpokon szokásos felperzselés.“ Az államkezelése korában tüleveleüeknél a szökővágást alkalmazták, de a siker épen nem volt kielégítő, mert most is be lehet bizonyítani, hogy oly vágások teljes felújítására

20—30 év volt szükséges. Vetővágások a szélveszély miatt kivihetetlenek; ajánlatos azonban egyes, különösen sziklacsúcsokon álló lúcz- és vörösfenyő csoportokat meghagyni, melyek a szélrohamoknak ellenállani képesek, és nagyterületek bevetésére alkalmasok.

Északi lejtők felujtása nem jár nehézséggel, mert ott a természet megteszi a magáét, de annál nagyobbak a nehézségek verőfényes oldalakon, hol a vetés a kis növénykéek kifagyása, hőség és szárazság miatt nem alkalmazható. Napnak ki nem tett oldalakon azonban a tuskók védelme alá való vetés leginkább célhoz vezet. Alkalmaztatik az ugynevezett égetés is (Brandung), melynek nyomában egy-két éven át gabna miveltetik. Bámolni lehet azon, hogy ilyen leégetett vágásban gyakran 3500 lábnyi magasságban pompásan sikerül a gabnavetés, a famunkás vagy paraszt fáradságát gazdagon jutalmazván. Ezen használatért gyakran bért is fizetnek; de ha használat fejében csak az erdei magvak vettetnek is el, az erdőfelujtás ezen neme mindig a legolcsóbb fog maradni.

Legajánlatosb azonban, és déli oldalakon egyedül kivihető az ültetés, még pedig a tincs ültetés, 2—3 növénynyel egy fészekbe. Az ültőncztáv legalább 6'-nyira veendő, mert sűrűbb ültetvények a hónyomásnak nagyon alá vannak vetve. Természetesen, itt a szabályos sorok nincsenek helyén, sőt a fészek helyének alkalmassága irányadó.

Ámbár nem rég vannak ezen erdőségek a társaság kezén, mégis bebizonyította ez, hogy az erdők felujtása szíven fekszik, s hogy nem esik terhére leróni egy pár magban azt a kevés háládatossági kötelességet, melyet tőle az adott fatörzsről a föld követel. Az 1870, 71. és 72-ik évben beerdősített tisztások régi és ujvágások területe 1990 kat. hold, s ily mérvben fog a beerdősítés nemes munkája mindaddig folytattatni, míg a régi rossz gazdálkodás és a legeltetési szolgálat nyomai

eltűnnek. Egy hold vetés került átlag 4 frt 88 krba, egy hold ültetés 6 frt 67 krba.

Míg az erdőtenyésztő ezen szerény, de fontos működéséről a világ nagyon keveset, vagy semmit sem tud, annál inkább megbámulja a hasábfá ölek ezreit, melyek az Erlafon leuszwán, a bécsiek számára a pöchlarni gereblyénél felhalmoztatnak, s azon roppant tömeg épületfát, deszkát s egyéb fűrészárut, mely a társaság nagy fűrészzeiből kikerül s Ausztria-Magyarországnak dunamelléki városaiba lel keletet.

Míg az állam kezelése korában a waidhofeni uradalom főkép csak szenet szolgáltatott a vasipar számára, s mostanig a gamingi uradalom sem tudott feljebb emelkedni a fa értékesítésében a tüzfának a Bécsbe való szállításánál, most az Erlafnak mult évben beveződött szabályozása segélyével már nemcsak 30.000 öl tüzfát szállitnak a pöchlarni gereblyéhez, hanem egyszersmind fűrészrönköket az ottan a mult évben berendezett nagy gőzműfűrész szükségletére is; az Ybbs vizén az óriás tutajozás behozatala pedig lehetségessé teszi a waidhofeni erdők nagy részének belterjes és jövedelmes kihasználását is.

Az Erlafnak (30.290 öl) és Ötscherbachnak (4.040 öl) szabályozása, s előbbinek csúszpadokkal (Rutschbänke) való ellátása következő költségekbe került :

Sziklarepesztés	22.573 frt,
partvédépitmények	42.537 „
csúszpadok 17 gátnál	46.248 „
730 ölnyi átvágás	21.222 „
12.800 öl uszpatak	9.148 „

Összesen . 141.728 frt.

Az Erlafon évenként leusztatott 30.000 ölnyi tüzfá részint a társaság erdejéből, részint a lilienfeldi egyezmény utján használt erdőkből kerül ki, részint pedig magánosoktól vásároltatik. Az usztatás elősegítésére szolgál az Ois vízfogó

(Klause), melynek mintája és fényképe ki van állítva, és más vízfogóktól abban különbözik, hogy teljes feshmüvet (Sprengwerk) képez, mi által a víztömeg nyomása a szikla oldalfalakra vettetik. Felfelé, hol a víznyomás kisebb, a gát lépcsőzetesen (Terrassenförmig) van építve. A vízkifolyás szabályozása a csapó kapu előtti tiltó és egy oldalvást alkalmazott kisebb és hasonlóan tiltóval ellátott nyílás által történik. Ezen gát felfog 1,120.000 köbláb vizet, és került összesen 15.739 frt 94 krba, még pedig : munkabérekben 8.965 frt 75 kr, 24.000 c' fa 4.200 frt, vas, lánczok stb, 2574 frt 19 kr.

Ezenkívül van még a társulati birtokon 6 zárgát, melyek közt legnagyobb az Erlaf zárgát 2,500.000 c' vízfoglalattal; de jelenleg igen megrongált állapotban, s még ezen évben újra építtetik a kiállított terv szerint. A gát itt is feshmüvet fog képezni; feneke betonnal lesz kitöltve, melybe a gát oszlopai gyámjaikkal együtt le lesznek eresztve, mi által annak oly szilárdságot remélnek adhatni, hogy a szokásos kötölteléknek, legalább a vízfelöli oldal és első közfal közti részét megtakaríthatják. Megemlítendő, hogy a csapókapunak tengelye a szélesség egy harmadánál fog alkalmaztatni, mi által annak hirteleni odacsapódása a gáttesthez, s az az által okozott megrendülés teljesen el lesz hárítva.

Az Erlafon szállított tűzifa és rönkö felfogatására szolgál az e folyónak a Dunába szakadásánál épített pöchlarni gereblye, melynek mintája ki van állítva.

A szállítási veszteség, melybe a lecsúsztatási is be van számítva, a szabályozás előtt volt $16,4\%$; most ellenben $12,3\%$; mi, ha eltekintünk is azon nagy előnytől, hogy a fűrészrönkök úsztatása lehetségessé van téve, megfizeti a szabályozást, mert 30.000 ölnél tesz a veszteségi különbság cca 1.200 ölet, mintegy 12.000 frt értékben, mely a befektetett tőke $8\frac{1}{2}\%$ -át teszi.

Az eddigi tapasztalatok szerint tesz az usztatási költség szabályöl és mértőföldenkint napszámokban: tüzfánál 0,043—0,073, fűrésrönköknél 0.171.

A sok szép minta közt az utolsó guzs méretéig terjedő pontossággal van kiállitva egy teljesen felszerelt óriás tutaj. (Azonos az „Erd. Lapok“ 1870. évi folyamának XI. füzetében leiróttal.) Ilyenekben szállitják le a törzseket az Ybbs vizén, melyek az Amstetteni gőz-műfűrészen dolgoztatnak fel. Kis viz alkalmával a viztorlók (Wasserschwelle) segítségével történik a tutajozás, milyen az Ybbsen 4 van.

A társulatnak már említett két nagy gőzfűrésze közül az egyik Amstettenben a Kaiserin-Elisabeth-Westbahn és az Ybbs folyó közt, a másik a nyugati vaspálya pöchlarni állomása és egyszersmind a Duna közelében fekszik. A két fűrész összesen 250 lóerővel dolgozik, és a kazánok fűrészpórral fűttetnek, mely több, mint elegendő.

Termeltetik és értékesittetik évenkint 1,600.000 köbláb fűrészáru, 30.000 öl (88.474 köbméter) tüzifa 70.000 innerbergi mérő faszén, 9.735 köbláb tartalommal.

A fűrészárúk piacza Bécs, Pest és a magyar alföld városai, valamint a Duna mente Báziásig. A tüzifát legnagyobbbrészt Bécs fogyasztja el. Végre a szenet a helyi ipar és a vasutak használják fel.

A nagy mennyiségben kiállított erdei termények és fűrészárúkra még egy futólagos visszapillantást vetvén, menjünk át a szomszédságban lévő

Albrecht főherczeg pavilonba, mely a kiállítás csinosságára nézve semmi kívánni valót nem hagy hátra, s mely az erdészeti más, a főherczeg uradalmaiban űzött termelési ágak társaságában igen jól volt képviselve.

Fekete Lajos.

A kanadai nyár- meg az ákácza és Magyarországra bevándorolt német köszönő barátsága.

Az osztrák birodalmi erdész-egylet, melynek mellesleg mondva, több oly magyarországi erdész tagja, ki a hazai országos Erdészeti-Egyesületet sem szellemileg, sem anyilag nem támogatja, egy havi füzetekben megjelenő folyóiratot ad ki, melynek szerkesztője Wessely József, a mariabrunni cs. kir. erdőakadémia nyugalmazott igazgatója, s egyszersmind a birodalmi erdész-egylet alelnöke, a lefolyt kiállítás idején pedig Magyarország erdészeti szakbiztosa.

E folyóirat idei októberi füzetében ily czim alatt „Zweigs für Ungarn erfundene Holzarten (Két különösen Magyarország számára felfedezett fanem)“ mint világkiállítási tanulmányt egy oly cikket közöl, mely fényes bizonyítékát adja annak, hogy bizonyos faju németek még akkor is, midőn a magyar-nak valamely tettét elismeréssel van alkalmuk említeni, mily kevésbé tagadhatják meg ellenszenvöket a magyar és Magyarország irányában. E cikket mint curiosumot egész terjedelmében közöljük, hogy lássák szaktársaink és lássa az erdészet iránt érdeklődő közönség, miszerint a társaságunkban és hazánk javaiból élő németek egy része, mily élelmes és hozzá, érthetlen következtetlenség mellett, mennyire illemtelen arra, hogy akkor, midőn magyar részről szolgáltatott és általa is becsesnek ismert tudományos adatokat közöl, ezek bevezetésül a magyart ócsárló nyilatkozatot bocsátja elő.

Az „Oesterr. Monatschrift für Forstwesen“ szerkesztője a hozzá küldött iratot egy magát mentő következő bevezetéssel közölte :

„Jelen cikket az abban foglalt néhány érdekes adat daczára is csak vonakodva közöljük azon oknál fogva, minthogy finnyás állításokat tartalmaz, melyek az erdészetre nem vonat-

kozván, voltaképen a dologhoz sem tartoznak. Hogy azonban ezen levelezés visszaautasítása, vagy megcsonkítása által egyletünkben, mint ezen lapok kiadójától, egy különben tiszteletre méltó tagot el ne riasszunk, leggyőztük ugyan ellenszenvünket, de egyuttal a cikk tartalmáért minden további felelősséget magunktól ezennel egész határozottsággal elutasítunk“.

A szerkesztőség ezen kétségkívül elég erélyes szavu elhárító nyilatkozatát azonban nem oszthatjuk, mert egyáltalában nem lehetünk oly véleményben, hogy egy szakközlöny szerkesztőjének minden más tekintet nélkül kötelessége ne lenne egy szakbeli közlemény leple alatt kezébe juttatott cikkből a dologhoz nem tartozó s a közlemény alaptárgyával összefüggésben nem álló helytelenséget mellőzni, s mert az egyleti köteléknek igen különös értelmezése szükséges ahoz, hogy valamely egyleti tagnak, azért mert tag, joga is lehessen azt kívánni, hogy az egylet által kiadott szakközlönyben annak hivatásával össze nem férő, és nem is a szakra vonatkozó gyarló irománya kinyomassék.

E szerint jövőre elvárjuk az „Oestr. Mon. f. Forstwesens“ t. szerkesztőségétől, hogy magyarországi leveleit akként közölje, miszerint ne legyen kénytelen a fennebbihez hasonló, de el nem fogadható mentséget előre bocsátani.

Ha tehát Magyarországot illető s ezután kiadandó közleményei, miben nem kétkedünk, mentve lesznek a magyar nemzetet sértő gunytól, akkor elhiszszük, hogy levelezői „tiszteletre méltó“ tagok, kik irjanak aztán szakbeli működésünkről dícsőreleg vagy ócsárlólag, de mindig szakbeli érvekkel, akkor cikkeit megfelelő elismeréssel vesszük, vagy a felajánlott kesztyűt is mint méltó ellenfélét fogadjuk.

Most áttérünk a curiosumot képező német cikk magyar fordításának közlésére, megjegyezvén, hogy a szerzője által abban *) alatt közölt megjegyzések a fordításban a szöveg illető helyén zárjel közt fordulnak elő.

„Tisztelt szerkesztő ur!

Mínthogy Ön a jelen kiállítás magyarságát mint magyar világkiállítási biztos kétségen kívül tudományos szempontból szinte kellőleg fel fogja deríteni, jelen cikkemmel tulajdonképen csak önnel egy dobon kontárkodom.

Határozottan kikérem mindamellett is e soraimnak a világkiállítási tanulmányok sorozatába való azonnali felvételét, mínthogy ellenkező esetben, mint az osztrák birodalmi erdész egyesület tagja, magamat illető jogaimban sértve érezném, s oly kényszer helyzetbe hozatnék, hogy e dolgozatom közlése végett más szaklapokat kellene felkérnem; mit annál inkább kívánnék kikerülni, mivel ez esetben cikkem bizonyára még kisebb olvasó körben ismertetnék, mintha az osztrák erdészeti havi lapban jelen meg. Mínthogy pedig Ön ezenkívül becses lapjának hasárait már sok más kontárnak is készségesen kitárta, mai nap azonban az egyenjogosság elvéhez mereven kell, hogy ragaszkodjunk, ennélfogva jelen közleményem föl vételét csak annál határozottabban követelem.

Lássunk tehát a dologhoz.

Európában két határozottan chauvinisticus (önhitt) nemzedék él, a francia és kedves földieim nemzete, a magyar. Mi sem gyakorol az emberiségre nagyobb kölcsönös vonzerőt, mint annak közös gyöngeségei, (többször meggyőződtem, hogy emberek, kik éveken át egymás irányában a legnagyobb közönnyel viseltettek, rögtön legjobb barátságot kötöttek, miután valamely *) vagy ivó társaságban találkoztak volt), s innen magyarázható ama köztudomásu rokonszenv is, melylyel törzsökös magyarok már hosszabb idő óta a francziák iránt viseltetnek. Mínthogy pedig a magyaroknak a francziákhoz különben vajmi kevés közük van, csakis a chauvinisticus érzelemnek jó ég tudja hányadik pohár pezsgőnél beállott tuláramlása serkenthette a legelőkellőbb helyi szolgálattevők egyikét arra, miszerint a Pesten megtartott legutóbbi világkiállítási ünnepélynél az ugynevezett francia visszatorlás sikerére poharát emelje.

*) Szerző ur itt oly illemtelen kifejezést használt, hogy azt részünkről még a fordításban sem közölhetjük. Szerk.

A francziák szeretett magyar testvércimet az önistenesítés ábrándjában mégis némileg felülmulják. Vajjon a jó izlés nemzete az összes műveltség élén is halad-e, 1870. óta több mind kétséges ugyan, hogy azonban a chauvinisticusban legelső helyen áll, az már bizonyos. Így például a Grande natione-nak már saját istene is van, míg a magyarok szerényebb módon az egyszerű trónörökléssel is megelégednek, azon esetre, ha majdan az öreg Isten elhalni találja. (Régebben, ha öreg istenök meghalt volna, Eszterházy herczegöket tették volna istennek; ma már nehéz elhatározni, vajjon a választásnál a sors a tiszteletre méltó Deák-ot, vagy az eszes Andrássy grófot, vagy pedig a baloldal egy kitűnő tagját érné-e?) Ámde különben az egész emberiség is rendesen valamely örültségen szenved; hajdan a vallási eszelősség tartá lekötve érzelmét, mai nap pedig változatosság kedvéért, a nemzetiségi, s így fog az lenni mindörökké.

Apropos; mily eszmezavarnak lehetnek néha alávetve, különben igen eszes és józan emberek is, ennek bizonyosságát a rossz világ azon felköszöntésben is véli találni, melyben az osztrák kereskedelemügyi minister Budapest városának a nemzetközi jury tiszteletére augusztus-hó 27-én adott diszebednél a felülmulhatlan magyar vendégszeretetet dicsőítette.

A legfélremagyarázhatlanabb jelensége következő szavakban rejlik: „Hogy kiállításunk Magyarország nélkül létre nem jött volna“.

E sorok írója semmikép sem számít Banhans ur pártosaihoz; jelen esetben mindazonáltal ügyét pártolni kénytelen. A lajthántuli kereskedelemügyi ministerből azon perczen, midőn a józanság bűnnek tekintetett, alighanem a lelkesülés szólt; s a mi ily perczekben az ajkakon áttör, azt ugyan arany mérlegen mérlegezni nem lehet. Banhans ur ezen sokat megtámadott mondatának kinyilatkoztatásával nyilván csakis azon igénytelen szavacskát hagyta ki, melynek beszövése beszédét megtörhetlen igazsággá tette volna, melynek végzetteljes kihagyása ellenben azt szelid örültséggé változtatta.

Ezen szerény s mégis elannyira következményteljes melléknév se több, sem kevesebb, mint a minékünk oly felette drága „erdészeti“ szó, Banhans ur, ki határozottan tudja

mindazt, a mi világkiállítási ügyeinkben a színpalak előtt szintügy, mint azok mögött történt, nyilván azt akarta mondani:

„Gazdag *erdészeti* kiállításunk Magyarország nélkül létre nem jött volna“. Hogy szerencsétlenségére ezen döntő szavacskát kihagyta, azt a pezsgővel szintügy, mint azzal is mentheti, miszerint azok is, kik irányadó köreinkhez tartoznak, már régóta megszokták, az erdészetit, és az erdészeket rendesen észre nem venni.

Hogy ezen kis javítás folytán miként változik Banhans paradoxonja, azonnal tiszta arany igazsággá, kiki tudja, kinek a színpalak mögé pillanthatni alkalmá volt.

Mert nem csak, hogy a magyar munkásság legfényesebb része amaz erdészeti látványnak, melyen jelenleg művelődésünk tudni vágyó, és szórakozás után sopánkodó sarjadéka a kék Duna mentén gyönyörködik, de Osztrákország nagyrabecsülendő erdészeti tettei sem létesülhettek volna, ha Magyarország, vagy tulajdonképen a magyar államerdészet főigazgatósága a kezdeményezés terére nem lép. Nem mondjuk ezzel, miszerint az osztrák erdőgazdánál az erre való tehetség vagy jóakarat hiányzott volna; a bécsi központi kiállítási bizottságnak, vagy ha inkább tetszik a Schwrz-féle törzskarnak e részben tett intézkedései, oly rosszak voltak, vagy inkább mondhatnám, annyira elmaradtak, miszerint csak is a magyar kezdeményezésnek, az *exempla trahunt*-nak és a visszamaradás előli irtózásnak köszönhető, ha végre osztrák erdészeknek is sikerült mindazon nehézségeket szerencsésen leküzdeni, melyek saját erdőgazdaságait hazai termeléseinek jelentékeny kiállításán mindaddig gátolák.

De, hogy ismét a magyar chauvinizmusra visszatérjek, korántsem kell attól tartania, hogy ennek ama rossz neméről kívánok itt szólni, mely nem csak nevetségessé tesz minket a külföld előtt, hanem, a mi még sokkal rosszabb, mely a haza tényleges előhaladását nem csak, hogy elő nem segíti, sőt inkább erővel gátolja.

Ezen műveltségellenes öngyilkos chauvinizmus a becsületes magyarok közt úgy is csak azon exaltadosoknál található, kik mindent csak színes szemüvegen át látnak! A komolyan gondolkodó valódi hazafinál ezen különös lelkihajlam, melyről itt szólok, amugy is csak mint a jogosult nemzeti önérzet naiv

virága észlelhető. Ily kedélyes alakban szeszélyt sző a mindennapi életbe. Az ily fokig ritkított chauvinismus már nem véték, sőt ellenkezőleg csak szívesen vétethetik, sőt meg is szűnik már valódi chauvinismus lenni épen úgy, a mint a kéksav halálhozó lenni, ha az őszi baraczk vagy a maraschino kellemes ízében élvezzük.

Ezen enyhe szelid, s majdnem szeretetre méltó hamis chauvinismus tehát már az erdészethél is hajtott néhány tréfás virágot melyeket élczük kedvéért hasonló módon jóknak valhatunk, mint esetleg egy szép hölgynek a magyar erdészeti kiállításra nézve tett gyermekdedes együgyü megjegyzéseit.

Igy egyebek közt állittatik: A kanadai nyárfa és az ákácza Amerikában különösen Magyarország számára lett felfedezve.

Ezen „Ütésben“ (Schlager) kétségen kívül némi igazság rejlik, a menyiben a honi fanemek közt a tulajdonképeni valódi Magyarországbán vagyis a magyar síkságban való tenyésztésre, egyik sem oly kiválóan alkalmas, sőt a mennyiben a fennevezett bevándorlottak nélkül nagy területeken névleg a síkságok belséjében melyek a természet által a nagy hőmérsékleti szélsőségek és következményteljes pusztaszáradtság miatt beerdősítenül hagyattak, erdőt nevelni egyáltalában nem is sikerülne.

Mert egyrészt a kanadai nyárfa, és az ákácza itt nem csak vidámabban tenyésznek és nagyobb fatömegeket szolgáltatnak, mint a többi honi fanemek, hanem másrészt aránylag könnyebben nevelhetők és sokkal nehezebben irthatók ki, mely utóbbi körülmény oly országban, mely csak felette drága munkakerőt képes szolgáltatni, s melyben ezen felül az erdőtenyésztés mestersége fejlődésének még csak alacson fokán áll, az emberek és marhák általi kártételek ellenben annyira gyakoriak, mint Magyarországbán, minden esetre nem megvetendő előnynek tekinthető. E két fanem előnye annál nagyobb minthogy a futóhomok befásítására is jelesen alkalmasak, mellyel Magyarország bőven áldva van.

Wessely ur „az európai futóhomok és mívelése“ czimű igen tanulságos könyvében részletesen közli mindazon adatokat, melyek e két fanemnek a homoktalajhoz való viszonyát illetik.

Midőn e tekintetben e műre utalok, abból csak annyit idézek, hogy még az újabb magyar futóhomokon is a kanadai

nyárfa egész 186 köbláb az ákác pedig televényesített homoktalajon 150 egész 265 köbláb, év és holdankénti átlagnövedéket mutat.

A magyar síkságon tenyésző ákác növekvésének megállapításához szolgáló további igen becses adatokat a debreczeni k. gazdasági tanintézet illető kiállítása szolgáltat. Lakner ottani tanár ur e részben számos felvételt eszközölt melyeket rajzban és rovatos kimutatásokban a közönséggel megismertetett, s melyeknek rövid kivonatát mint egy rövid világkiállítási látogatás gyümölcsét az alábbi két táblázatban igénytelenül közölhetni tán czélszerűnek tarthatom. *)

Ákáczerdő (holdanként).

Debreczen 45 éves				Bács 26 éves ültetmény				Téglás 12 éves tőhajtás				Mezőhegyes 32 éves			
törzsszám —				993				1520				916			
távolság 9.5'				—				—				—			
körlelap összegek 501 □				237 □				143 □				170 □			
törzsmagasság . 63'				31—62'				34—49'				39—66'			
alakszám 47				48—52				57—59				46—53			
fatömeg . . 14172 k.l.				6976 k. l.				3126 k. l.				5309 k. l.			
évi növedék köblábakban															
kor	fatö- meg	folyó-	átla- gos-	fatö- meg	folyó-	átla- gos-	fatö- meg	folyó-	átla- gos-	fatö- meg	folyó-	átla- gos-	fatö- meg	folyó-	átla- gos-
		növedék			növedék			növedék			növedék			növedék	
5	2			83			775			95					
10	18	3	2	917	167	92	2347	314	235	314	44	31			
15	240	44	16	2675	352	178	4294	389	286	1137	165	76			
20	1297	211	65	4264	318	213				2336	240	117			
25	3483	437	139	6494	446	260				3409	255	136			
30	5662	436	189	8901	481	297				4708	260	157			
35	7976	459	227							6212	301	177			
40	10211	792	315												
45	14172														

*) Az „Oesterr. Mon. f. Forstwesen“ szerkesztője itt szószerint a következő megjegyzést teszi: A tisztelt olvasók ezen utóbbi írásmód által ne vezetessék magokat azon téves véleményre, mintha a szerző államhivatalnok volna. A szerk.

A magyar síkság egyéb fanemei (holdanként).

Rezgő nyárfa Tégláson				Kanadai nyárfa Bácsón			Fekete fenyő Bácsón			Fekete fenyő Mező-Hegyesen			Szilfa Mezőhegyesen		
kor 33 év				26 év			22 év			38 év			28 év		
törzsszám 949				távolság 15 ₁₄ '			távolság 13 ₁₇ '			távolság 14 ₃₃ '			törzsszám 1492		
körlap összeg . . . 448 □'				191 □'			271 □'			231 □'			165 □'		
törzsmagasság . . . 71 - 74'				72'			24'			54'			36—56'		
alakszám 44—46				53			76			51			48—62		
fatömeg 14773				7300			4948			6036			5309		

é v i n ö v e d é k k ö b l á b a k b a n															
kor	fatömeg	folyó-	átlag-	fatömeg	folyó-	átlag-	fatömeg	folyó-	átlag-	fatömeg	folyó-	átlag-	fatömeg	folyó-	átlag-
		növedék			növedék			növedék			növedék			növedék	
5	314	236	149	181	213	125	60	107	60	47	49	29	147	87	58
10	1492	469	256	1248	377	209	596	244	121	291	105	54	581	169	95
15	3836	529	324	3133	343	242	1817	421	196	816	138	75	1423	191	119
20	6480	551	369	4849	405	275	3921	514	260	1505	160	92	2377	177	130
25	9233	641	415	6875	425	300	6889	.	.	2304	214	112	3262	244	149
30	12437	782	467	8998	.	.	.	.	.	3372	313	141	4484	.	.
35	16347	.	.	.	.	.	.	.	.	4938	366	169	.	.	.
40	.	.	.	.	.	.	.	.	.	6768	.	.	.	.	.

A talaj természeti tulajdonságai.

	Futóhomok				Fekete-föld	
	Debreczen		Téglás		Mezőhegyes	
	felső-	al-	felső-	al-	felső-	al-
	talaj		talaj		talaj	
Mélység hüvelyekben .	15	—	15	—	37	—
A légszáradt földből (egy 1 m. m.-nyi szemű szita használata mellett) elkülönített szerves alkotórészek tizezredrészekben	2 ₀₉	0 ₄₁	2 ₂₄	0 ₄₉	1 ₃	0 ₁₁
Az ilykép nyert finom föld szemcséinek átmérői . . . m. méter	0—0 ₇₇	0— ₀₈	0—0 ₈₅	0—0 ₈₆	0—0 ₃₈	0—0 ₄₁
Átlagos mérő m. méter . . .	0 ₀₂₂	0 ₂₀₉	0 ₀₉₄	0 ₀₉₂	0 ₀₂₈	0 ₀₂₀
A finom föld víztartó-képessége . . . százalékok	25	23	30	28	32	35
A finom föld vízfelszívó-képessége 24 óra után hüvelyek . . .	12	15 ¹ / ₄	15	21	9 ¹ / ₄	12 ¹ / ₂
48 " " " . . .	13 ¹ / ₄	15 ³ / ₄	16 ¹ / ₄	22 ¹ / ₂	12 ³ / ₄	17 ¹ / ₂
72 " " " . . .	13 ¹ / ₂	16	17	23 ¹ / ₂	15 ¹ / ₄	21 ¹ / ₄
96 " " " . . .	13 ³ / ₄	16	17 ¹ / ₂	24 ¹ / ₂	17 ¹ / ₄	24 ¹ / ₄
120 " " " . . .	13 ³ / ₄	16 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂	25	18 ¹ / ₄	26 ¹ / ₂
A légszáradt föld száraz anyaga . . . százalékok	99	99	99	99	96	92
Fajsúly	2 ₆₄	2 ₈₈	2 ₆₃	2 ₆₂	2 ₆₀	2 ₆₈

Ezen számok elég világosan mutatják, miszerint a magyar erdő és mezőgazdák jól cselekesznek midőn az ákácra és kanadai nyárfára kiváló sulyt fektetnek.

Mezőhegyest illetőleg különben a harminczas években már Hubeny József magyar főerdőmester, és báró Binder osztrák erdőtanácsos is, az akkor ugyan csak tíz éves, de már szép rudfáva felnőtt értékekben következő évi átlagos növédekeket puhattak ki:

a kőrisnél 96—195 köblábat,
 az atorna jávornál 233 "
 a kanadai nyárfánál 295—344 "

Ezen és más kezdetleges kísérletek kitünő sikere s ezen kívül a magyarországi erdőszet akkori szóvivőinek ajánlatai a kanadai nyárfát ákáczfát és atorna jávort annyiszor megkedveltették, hogy most már ezen fanemeket, de, főleg a két

előbbnevezettet, a magyar síkságon már igen elterjedve találjuk, ha bár nem is oly gyakran tulajdonképeni erdőkben, de mégis hosszú fasorokban és utszegélyként vonulván át a mértföldre kiterjedő pnsztasági földbirtokokon, hol nem csak jelentékeny fatömegeket szolgáltatnak, hanem mint alkalmas szélterők a köztük fekvő mezőket termékenyebbé teszik, s az egyes birtokrészeknek és dülőknek biztos határjelei gyanánt szolgálnak.

Sőt ezen bevándorolt fák még a honi rokon fanemeket mint például a fehér és fekete nyárfát is már háttérbe szorították.

Mig tehát Németországban és Austriában az ákác és a kanadai nyárfa alig sorozhatók erdei fanemek közé, vagy legalább ott azoknak alig lehet figyelemre méltó erdészeti jövőjük, e részt egészen máskép áll a dolog a valódi magyar földön vagy a magyar síkságon; itt ugyanis tényleg első rendű sőt mondhatni egyedüli fák, s a magyarok valóban humorba foglalt igazságot hirdetnek, ha nemzeti önérzetök felhevülésében a külföldnek azt kiáltják: „ezen két fanem Amerikában különösen Magyarország számára lett felfedezve“.

Kerka pol y Károly pénzügyminis ter vissza lépet t.

(B.) Olvasóink bizonyára nincsenek szokva ahoz, hogy politikai események közlését vegyék lapunkban; mind azon által, ha Kerkapoly Károly pénzügyminis ternek állásától való vissza lépését mi is feljegyezzük, ezt csupán azért tesszük, mert kötelességünknek ismerjük, az államügyek közvetlen intézésétől vissza lépő államférfinak, akkor midőn mások több alkalmat lelnek cselekedeteinek kedvezőtlen bírálatára, mint üdvös intézményeinek elismerésére, részünkről az általunk képviselt erdészeti-szak nevében köszönetet mondani az ennek tett kitünő szolgálatért, köszönetet mondani a szakunkra nézve korszakot alkotó azon üdvös intézményéért, mellyel a hazánk anyagi fejlődésében s az államvagyon

körében kiváló jelentőséggel bíró erdészeti ügyeknek kezdettől fogva más szolgálati ág érdekében lenyugózva tartott kezelést és szakbeli intézését felszabadította, azt az okszerűbb kezelés kívánalmaival megegyezően magukra az erdészekre, az erre legilletékesebb kezekre bízta.

Erdészetünk jelen állapotát ismerő s az e téren adminisztrációban jártas olvasóink jól tudják azt, hogy hazánk erdészeti fejlődésének főtényezőjéül ma az állami erdészet tekinthető, miért kétségtelenül egyetérteneink velünk abban is, hogy az annak körében tett reform és haladás első sorban szolgál közgazdaságunk ezen ágának emelésére. Ugyanezért tehát természetesnek is találhatók, ha azon távozó pénzügyministernek, ki mint az államvagyon kezelője elég éles látással birt az ellenkező befolyások és állítások között is felismerni azt, hogy egy oly fontos és szaktudományi képzettséget igénylő közgazdasági ág kezelésénél mint az erdészet, jó sikerű haladás és üdvös eredmény csak akkor várható, ha annak létrehozatalát az ezért első rendben felelős szakemberek idegen befolyás nélkül eszközlik, s az nem oly kezekre van bízva, melyek éltető működése más iránynak szolgál.

Kerka *poly* *Károly* volt az osztrák-magyarbirodalom azon első minisztere, ki átlátta, s ki ebben lajtántúli társainak is követésre talált példát adott, hogy az ingatlan államvagyonnak hazánkban legfontosabb ágát képező államerdőgazdaság ügyeinek kezelő főbb intézését, az administratio keretében épen oly hatáskör illeti meg, mint az államvagyon mezőgazdasági vagy bányászati részét, miért az erdészetet ezekkel, királyi engedély és törvényhozás útján, a joggal megillető egyenlő fokra emelte.

Kerka *poly* volt pénzügyminister által a megjelölt irányban tett intézkedés tehát, hazai erdészetünk ügyére nézve a haladás oly hatalmas lépése volt, melyet olvasóink előtt akkor, midőn e köztisztviselőben álló országos tekintély, a pénzügyministeri

állásról való lemondása következtében, az államvagyon kezelésétől visszalép, a legmelegebb elismeréssel felemlíteni mulaszthatlan kötelességünknek ismerjük.

Az erdészet hívei a távozó minister által az erdészetnek tett szolgálatot örökidőn át a kiérdemelt tisztelet adójával fogják említeni, s velünk együtt óhajtani fogják, hogy a visszalépő minister, ki mint országos képviselő működését továbbra is a közügynek szenteli, erdőgazdasági érdekeink támogatásában jövőre is élénk részt vegyen.

Erdőtermények árjegyzéke a szegedi piacon.

Fenyő épületfa bármely hosszúságban és vastagságban köblábanként	18—20	kr.
Első oszt. 1" vastag, 3 ⁰ hosszú fenyő deszka dbja	1 frt	— "
Másod " " " " " " " " " "	—	" 80 "
Zsindely, 1000 darab 18" hosszú	7	" 50 "
Egy öl 3' hasábos bikk-, kőris vagy gyertyán tűzifa	14	" 15 "
" " " " csertölgy tűzifa	14	" — "
" " " " tölgy "	11	" — "
" " " " fűz "	9	" 15 "

Uj könyv. „Erdő őr“ vagy „Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben“ czim alatt megjelent azon könyv, melyre e lapok szerkesztője „Erdészeti Kistükör“ czim alatt nyitott volt megrendelést. A műnek az ígért időnél való későbbi megjelenését azon körülmény indokolja, hogy azt szerző teljesen átdolgozta, s eredetileg szánt 7 ívnyi tartalmát a könyv belbecsének érdekében 14 sűrűn nyomtatott ivre bővítette és a szöveg kiegészítésére 83 fametszetű rajzot vett fel.

Szükségesnek találjuk még megemlíteni, hogy a könyvnek szánt eredeti czim „Erdészeti Kistükör“ szintén változást szen-

vedvén, s a lényegnek és hivatásának megfelelő azon czím vétetett fel, mely a könyv tartalmát hivebben jelzi. Az „Erdészeti Kistükör“ megrendelői tehát e könyvet más czím alatt kapják. Az „Erdőőrt“ azok, kik jövő évi február-hó végeig ebbeli szándékukat nyilvánítták 2 forintért szerezhetik meg, bolti ára 3 frt leend.

Az eddig megrendelt és jelenleg könyvkötői kezelés alatt lévő példányok január-hó végével és február első felében fognak szétküldetni.

Lapunk jövő évi 1-ső füzeté az „Erdőőr“ tartalmából mutatvány közlést hozand, melyet t. olvasóink figyelmébe ajánlunk, kérvén, hogy azon esetre, ha azt jónak ismerik, a könyv terjesztését, erdészeti ismeretek terjedése érdekében, előmozdítani sziveskedjenek.

Erdészeti-naptár 1874-re. A Hoffmann Sándor által 1874-re szerkesztett „Erdészeti-naptár“ melynek érdekes és erdészeti számításokhoz segélyül s tájékozóul használható tartalmát t. olvasóink már ismerik, megjelent s a megrendelőknek szét is küldetett. Ára 1 frt 80 kr. Előfizetések vagy megrendelések a kiadó szerkesztőhöz ily czím alatt intézendők: „Hoffman Sándor ministeri titkár és közalapítványi erdőügyi előadónak Budapest, Albrecht-ut.“

Erdészeti kinevezések. A m. kir. pénzügyministerium vezetésével megbízott ministerelnök Wieser Alajos m. kir. erdészt a pénzügyministerium erdészeti osztályához főerdésszé — és Teschler Vincze m. k. faraktártisztet a zombori m. k. jószágigazgatóság kerületébe erdésszé nevezte ki.

Mellékletek. Lapunk jelen füzetéhez vannak mellékelve az „Erdészeti Lapok“ 1874. évi előfizetési felhívása, s az 1873. évi tartalom-jegyzék, melyet t. olvasóink becses figyelmébe ajánlunk.